

370.71

๑ 4๑๑๖

๖. 4

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(An Evaluation of Professional Experience Courses of Bachelor's
Degree Program of Education, Faculty of Education,
Srinakharinwirot University)

ผศ.ดร.อัจฉรา

วัฒนาณรงค์

ผศ.สุมานิน

รุ่งเรืองธรรม

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ.2541

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศคุณูปการ	ช
สารบัญตาราง	ซ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของการวิจัย	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ข้อตกลงเบื้องต้น	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร	6
ลักษณะของวิชาชีพและการเรียนการสอนวิชาชีพครู	10
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู	14
การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ	21
การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	25
แนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู	27
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
3 วิธีดำเนินการวิจัย	32
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	32
การเก็บรวบรวมข้อมูล	33

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	33
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	34
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถาม	35
การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด	45
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	48
ความมุ่งหมายและการดำเนินการวิจัย	48
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
การอภิปรายผล	49
ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม	56
ภาคผนวก	60
ภาคผนวก ก หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล	61
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	63

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของอาจารย์ และนิสิตในการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมและ เป็นรายด้าน 35
2	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของอาจารย์ และนิสิตในการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูด้านโครงสร้าง ของกลุ่มวิชา 37
3	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของอาจารย์ และนิสิตในการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูด้านเนื้อหาวิชา 39
4	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของอาจารย์ และนิสิตในการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูด้าน กระบวนการเรียนการสอน 41
5	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของอาจารย์ และนิสิตในการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการวัดและ ประเมินผล 44

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนและเคยสอนรายวิชาในกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูจำนวน 37 คน และนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต ปีการศึกษา 2540 ที่ได้ผ่านการเรียนกลุ่มวิชานี้แล้ว ซึ่งประกอบด้วย นิสิตชั้นปีที่ 4 ของคณะศึกษาศาสตร์ ใน 8 สาขาวิชา คือ การประถมศึกษา ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาไทย การแนะแนว วิทยาศาสตร์ (คณิตศาสตร์) ศิลปศึกษา และดุริยางค์ (ไทย-สากล) จำนวน 165 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 31 ข้อ ข้อมูลที่ได้รับ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (The Statistic Package for the Social Sciences) โดยหาค่าเฉลี่ย (mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ นำมาจัดกลุ่มและหาค่าความถี่

ผลการศึกษสรุปได้ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา อาจารย์และนิสิตประเมินโครงสร้างของกลุ่มวิชาโดยรวม สอดคล้องกันว่าควรปรับปรุง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทั้ง 2 กลุ่ม ประเมินตรงกันเช่นเดียวกันทุกข้อว่าข้อที่มีความเหมาะสมในระดับดี คือ การกำหนดให้ปฏิบัติงานฝึกสอนและ/หรือฝึกงานในโรงเรียนจำนวน 6 หน่วยกิต และจำนวนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวม 9 หน่วยกิต ส่วนข้ออื่น ๆ ควรปรับปรุง

2. ด้านเนื้อหาวิชา อาจารย์และนิสิตประเมินเนื้อหาวิชาของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมสอดคล้องกันว่าควรปรับปรุง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอาจารย์ประเมินข้อที่เหมาะสมในระดับดี คือ การกำหนดระยะเวลาในการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานเป็นเวลา 1 ภาคเรียน ส่วนข้ออื่น ๆ ควรปรับปรุง และนิสิตประเมินข้อที่เหมาะสมในระดับดีคือ เนื้อหาวิชาเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการเป็นครู เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพและคุณลักษณะที่ดีของการเป็นครู เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีในอาชีพครู และการกำหนดระยะเวลาในการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานเป็นเวลา 1 ภาคเรียน ส่วนข้ออื่น ๆ ควรปรับปรุง

3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน อาจารย์และนิสิตประเมินกระบวนการเรียนการสอนกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมสอดคล้องกันว่าควรปรับปรุง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อาจารย์ประเมินข้อที่เหมาะสมในระดับดีเพียงข้อเดียวคือ การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือของอาจารย์ที่เลี้ยงขณะที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียน ส่วนข้ออื่น ๆ ควรปรับปรุง และนิสิตประเมินข้อที่เหมาะสมในระดับดี คือ การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือของอาจารย์ในเทศกาลขณะที่ผู้เรียนออกฝึกสอนและ/หรือฝึกงานในโรงเรียน กระบวนการเรียนการสอนเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะในการเป็นครู และกระบวนการเรียนการสอนเสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปปฏิบัติงานได้ ส่วนข้ออื่น ๆ ควรปรับปรุง

4. ด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์ประเมินการวัดและประเมินผลของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมและรายข้อทุกข้อว่าควรปรับปรุง ส่วนนิสิตประเมินการวัดและประเมินผลโดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเกือบทุกข้อเหมาะสมในระดับดี และมีเพียงข้อเดียวที่ควรปรับปรุงคือ การวัดและประเมินผลสามารถวัดความรู้ เจตคติ และคุณลักษณะของความเป็นครูของผู้เรียน

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิด อาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา ควรปรับเพิ่มจำนวนหน่วยกิตในรายวิชาที่มีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจาก 1 หน่วยกิต เป็น 2 หน่วยกิต ควรปรับรวมรายวิชา ศษ 163 และ ศษ 263 เป็นรายวิชาเดียวกัน และควรให้นิสิตเริ่มเรียนในชั้นปีที่ 2 เพื่อความพร้อมของผู้เรียน ด้านเนื้อหาวิชา ควรปรับปรุงให้ทันสมัยรวมทั้งปรับปรุงนิสิตด้านบุคลิกภาพ การแต่งกาย วินัย เป็นต้น การฝึกสอนและ/หรือฝึกงานควรดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 เพื่อนิสิตจะได้มีโอกาสนำข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่พบระหว่างการฝึกปฏิบัติงานมาปรับปรุงตนเองก่อนจบการศึกษาไปประกอบอาชีพครู ด้านกระบวนการเรียนการสอน ควรปรับปรุงการใช้สื่อการสอน การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เอกสารประกอบการสอน และวิธีสอนแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ควรแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้มีขนาดเล็กลงเพื่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอน และควรจัดประชุมสัมมนาระหว่างการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อนิสิตจะได้มีโอกาสนำสภาพปัญหาที่ประสบมาปรึกษาอาจารย์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มเพื่อน ด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์ควรใช้เกณฑ์มาตรฐานเดียวกันโดยเฉพาะในรายวิชาเดียวกัน แต่มีผู้สอนหลายกลุ่มหลายคน ควรปรับปรุงวิธีการวัดเจตคติและคุณลักษณะของความเป็นครูของผู้เรียน การประเมินผลการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานควรพิจารณาคะแนนจาก

อาจารย์ที่เลี้ยงเป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นผู้ดูแลใกล้ชิด และรับทราบพัฒนาการของนิสิตมากกว่า
และไม่ควรเน้นความสำคัญของการสอบสอนแต่ควรให้ความสำคัญที่ผลการปฏิบัติงานรวม
ทั้งหมดของนิสิต

Abstract

The purpose of this study was to evaluate professional experience courses of Bachelor's Degree Program of Education, Faculty of Education, Srinakharinwirot University. There were four areas of study : structure of courses, contents, process of teaching and learning, and evaluation. The samples were 37 instructors who teach or used to teach these courses and 165 fourth year students majoring primary education, English, French, Thai, guidance, science (mathematics), arts, and music (Thai - foreign) in the academic year 1997. The instrument was a questionnaire with 31 items developed by the researchers. Data were analysed by arithmetic mean and standard deviation, then compared to the criterion by using the Statistic Package for the Social Sciences (SPSS). The responses of open - ended questions were grouped and analysed by frequency.

The findings of the study were as follows.

1. Structure of Courses. Instructors and students concurrently rated structure of courses in overall at a level of "need to be improved". When considered in each item, they rated the number of the credit hours of teaching/working practice and the number of the credit hours of professional experience courses at a level of "good", but other items at a level of "need to be improved".

2. Contents. Instructors and students concurrently rated contents in overall at a level of "need to be improved". When considered in each item, instructors rated only the period of teaching/working practice at a level of "good", but other items at a level of "need to be improved". Students rated so many items at a level of "good" as follows : contents provide students knowledge and skills in being a teacher, contents enhance students to develop a good characteristic of being a teacher, contents enhance students to have a positive attitude to teaching profession and the period of teaching/working practice, but other items at a level of "need to be improved".

3. Process of Teaching and Learning. Instructors and students concurrently rated the process of teaching and learning in overall at a level of “need to be improved”. When considered in each item, instructors rated only the item of giving advice and assistance of teacher consultants to students at a level of “good”, but other items at a level of “need to be improved”. Students rated many items at a level of “good” as follows : giving advice and assistance of teacher consultants to students, activities during the period of teaching/working practice, process of teaching provides students knowledge and skills of teaching profession, teaching covers all the contents, and the process of teaching and learning enhance students be able to work as a teacher, but other items at a level of “need to be improved”.

4. Evaluation. Instructors rated evaluation in overall and every item at a level of “need to be improved”. Students rated evaluation in overall and most of the items at a level of “good”; the only item that they rated at a level of “needed to be improved” was the evaluation could measure knowledge, attitudes and characteristics of being a good teacher.

5. Suggestions. Instructors and students gave suggestions as the following. In the area of structure of courses, the courses which provide studying theory and practice should have at least 2 credit hours, Ed 163 (professional experience I) and Ed 263 (professional experience II) should be included into one course, and students should take it when they are in the second year for their maturity to learn to be a teacher. In the area of contents, the contents of each course should be improved to be relevant to social changes and students should be more trained for good personality, dressing, and discipline. Teaching/working practice should be held in the first semester of the fourth year, for students will have a chance to improve or correct their faults before their graduation. In the area of the process of teaching and learning, modern technology, materials, and methods of teaching and learning should be improved. Moreover, a big class should be divided into smaller groups or sections for teaching and learning effectiveness. During the period of practice, seminar should be held at least once a month for students will have a chance to

meet and share their problems with friends and instructors. In the area of evaluation, the criterion to evaluate students should be the same standard especially in the same course responsible by different instructors, and the method to evaluate attitudes and traits of being a teacher should be improved. Furthermore, teaching - exam should not be more important than all over assigned work. Teacher consultants are the most closed persons who have observed the development and teaching competency of students, so the final grade should be most considered by them as well.

ประกาศคุณูปการ

การวิจัยเรื่องการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ของหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ครั้งนี้ ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณ
รายได้ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จาก
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม, ฝ่ายมัธยม, และปฐมวัย) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน
กลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู รวมทั้งความร่วมมือจากนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 4
ประจำปีการศึกษา 2540 ในการให้ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามและการเก็บรวบรวมข้อมูล
คณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่าน

คณะผู้วิจัย

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

ในสังคมปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการสื่อสารทำให้ประเทศชาติต่าง ๆ ติดต่อกันสะดวกรวดเร็ว สังคมโลกเป็นสภาพ “ไร้พรมแดน” รวมทั้งประเทศไทยซึ่งได้รับผลกระทบนี้โดยเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจของประเทศเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและการบริการ การที่ประเทศไทยจะสามารถยึดเหนี่ยวในสังคมโลกได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรี สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้นั้นคุณภาพของคนนับเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ประเทศที่เจริญรุ่งเรืองทั้งหลายและประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศล้วนมีประชากรที่มีคุณภาพ การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญมากที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ และการที่คนจะได้รับการศึกษาเป็นประชากรที่มีคุณภาพ บุคคลที่มีบทบาทสำคัญคือครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 1-2)

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) การพัฒนาการผลิตครูเป็นแผนงานหลักแผนหนึ่งของการพัฒนาการศึกษา การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมยุคใหม่นั้นบทบาทของครูมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้จัดประสบการณ์และบรรยากาศในกระบวนการเรียนรู้ เสนอสาระที่ท้าทาย การคิดวิเคราะห์ วิจารณ์อย่างมีเหตุผล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้เรียน ครูในยุคปัจจุบันจึงต้องมีคุณสมบัติเฉพาะ มีความสามารถสูง สามารถจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องเพื่อให้รู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ในกระบวนการเรียนการสอนต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่สอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ สามารถดำรงชีวิตและเลือกการประกอบอาชีพได้อย่างดีและมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 72-73) การผลิตครูให้มีคุณสมบัติและคุณลักษณะดังกล่าวเป็นภารกิจสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้านศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ *การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครูขึ้นอยู่กับคุณภาพของการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อการปฏิบัติงานครูโดยเฉพาะ*

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เปิดสอนหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.) โดยร่วมมือกับคณะพลศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

คณะศิลปศาสตร์ และวิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพฯ รวม 28 สาขาวิชา วิชาเอกคือ ดุริยางค์ศาสตร์ ไทย ดุริยางศาสตรสากล บรรณารักษศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ศิลปศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เกษตร วิทยาศาสตร์-ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์กายภาพ ชีวภาพ ธุรกิจศึกษา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ พลศึกษา สุขศึกษา การแนะแนว การศึกษาผู้ใหญ่ เทคโนโลยีทางการศึกษา การวัดผล การศึกษา การประถมศึกษา อุดสาหกรรมศึกษา และพยาบาลศึกษา การจัดการศึกษาของ คณะศึกษาศาสตร์นั้นโครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วยวิชาศึกษาทั่วไป วิชาชีพครู วิชาเอก วิชาโท (หากไม่เลือกเอกเดียว) และวิชาเลือกเสรี (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2539 : 13-14) วิชาชีพครูเป็นกลุ่มวิชาที่สำคัญและนิสิตทุกสาขาวิชาของคณะศึกษาศาสตร์จะต้องเรียนเป็น วิชาบังคับตามหลักสูตรของการศึกษามัธยมศึกษาโดยภาควิชาหลักสูตรและการสอนเป็นผู้รับผิดชอบ ดำเนินการจัดการเรียนการสอน กลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย 4 รายวิชา คือ ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 1 : ศึกษาสังเกตธรรมชาติ การเรียนรู้ของนักเรียน การจัดโรงเรียน การทำงานของครูที่โรงเรียน สร้างเสริมทัศนคติและแรงจูงใจในการเป็นครู ประสบการณ์ทาง วิชาชีพครู 2 : ศึกษาสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้สื่อการเรียนการสอน ฝึกการ ตรวจแบบฝึกหัด การสอนเป็นรายบุคคล ทดลองการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 3 : เตรียมบทเรียนอื่น ๆ และทดลองสอน ช่วยงานธุรการทั่วไป ของชั้นเรียนรวมทั้งงานบริการในโรงเรียน และการฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน : นิสิตทำการฝึกสอน และ/หรือฝึกงานโดยได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง มีการสัมมนาก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน (คู่มือและหลักสูตรการศึกษาขั้นปริญญาตรี. 2536 : 33-35)

คณะศึกษาศาสตร์ได้ปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพครู และการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชา ประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งหลังสุดเมื่อ พ.ศ.2517 รวมทั้งอาจารย์ผู้รับผิดชอบการเรียนการสอนก็ได้พัฒนาเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอนตลอดมาโดยลำดับ อย่างไรก็ตามปัจจุบัน โลกและสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก สังคมไทยต้องการครูที่เป็นคนมองการณ์ไกล มีความรู้ทาง วิชาการที่เข้มแข็ง มีคุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และมีทักษะทางการสอนที่ทันสมัยและมี ประสิทธิภาพ การประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูจะทำให้ทราบสภาพการ จัดดำเนินการ ที่เป็นอยู่ว่ามีความเหมาะสมในระดับใด ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพื่อความ ทันสมัย เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายในการพัฒนาการผลิตครูใน ปัจจุบันและอนาคตในด้านใดบ้าง การศึกษาครั้งนี้เป็นการประเมิน โครงสร้างของกลุ่มวิชา

เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการพิจารณา ปรับปรุง และพัฒนา การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพครูให้มีคุณภาพ สามารถผลิตบัณฑิตของคณะศึกษาศาสตร์ ให้มีคุณสมบัติและคุณลักษณะของครูที่มีคุณภาพตามปรัชญาการศึกษามัธยมศึกษาของมหาวิทยาลัย และสนองตอบนโยบายการพัฒนาการผลิตครูตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างและ การจัดการเรียนการสอนของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้มีคุณภาพทันสมัยและสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์และความต้องการในการพัฒนาการผลิตครูให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 อาจารย์ผู้สอนและเคยสอนรายวิชาในกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 40 คน

2.2 นิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาปีการศึกษา 2540 ที่ได้ผ่านการเรียนกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูซึ่งประกอบด้วยนิสิตวิชาเอกของคณะศึกษาศาสตร์ใน 8 สาขาวิชา คือ การประถมศึกษา ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาไทย การแนะแนว วิทยาศาสตร์ (คณิตศาสตร์) ศิลปศึกษา และดุริยางค์ (ไทย - สากล) จำนวน 256 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การประเมิน หมายถึง การวินิจฉัยด้วยความรู้และความคิดเห็นเพื่อพิจารณาคุณภาพของเรื่องที่ต้องการประเมินอย่างมีหลักเกณฑ์ ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม โดยพิจารณาจากข้อมูลของอาจารย์และนิสิต

2. กลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง กลุ่มวิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยรายวิชาประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 1 ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 2 ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 3 และการฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน ซึ่งนิสิตทุกสาขาวิชาของคณะศึกษาศาสตร์ต้องเรียนเป็นวิชาบังคับ โดยภาควิชาหลักสูตรและการสอนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดการเรียนการสอน

3. การประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง การพิจารณาคุณลักษณะของกลุ่มวิชาว่ามีความเหมาะสมอย่างไรในด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ดังนี้

3.1 โครงสร้างของกลุ่มวิชา หมายถึง จำนวนรายวิชาและจำนวนหน่วยกิตรวมของกลุ่มวิชา รวมทั้งจำนวนหน่วยกิตของแต่ละรายวิชาที่ได้กำหนดไว้โดยการพิจารณาจากความสำคัญของรายวิชา เนื้อหาวิชา และกิจกรรมของการเรียนการสอน

3.2 เนื้อหาวิชา หมายถึง เนื้อหาสาระหรือความรู้ รวมถึงประสบการณ์ของการเรียนรู้ที่ผู้สอนเลือกนำมาบรรจุในรายวิชาสำหรับถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามที่พึงประสงค์ได้

3.3 กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การเลือกและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ วิธีสอน สื่อการสอนและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสนองความต้องการ ความสนใจ และเสริมศักยภาพของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ

3.4 การวัดและประเมินผล หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการวัดและประเมินผลคุณภาพของการเรียนว่าผู้เรียนได้บรรลุผลสำเร็จ มีสมรรถภาพในการเป็นครูอย่างไร ทั้งด้านความรู้ การปฏิบัติการสอน และเจตคติ

4. อาจารย์ หมายถึง ผู้ที่กำลังทำหน้าที่สอน และ/หรือเคยสอนรายวิชาในกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ

5. นิสิต หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2540 ในสาขาวิชาต่าง ๆ ผ่านการเรียนรายวิชาในกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1 2 3 และได้ปฏิบัติการฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จากความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู เสนอตามลำดับดังนี้

1. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร
2. ลักษณะของวิชาชีพและการเรียนการสอนวิชาชีพครู
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู
4. การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ
5. การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. แนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร

ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายความหมายของหลักสูตรสอดคล้องกันดังนี้

หลักสูตร คือ แผนการสอนซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของการศึกษา วิธีการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งหมายถึง การพิจารณาคัดเลือก จัดรวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ตลอดจนการประเมินผล อย่างไรก็ตามความหมายและขอบเขตของหลักสูตรจะเปลี่ยนไปอยู่เสมอซึ่งสะท้อนให้เห็นปรัชญาการศึกษาของแต่ละสมัย สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันในโครงสร้างและแนวความคิดในเรื่องการจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (เปทีป เมธาคุณวุฒิ. 2532 : 1)

หลักสูตรเปรียบเสมือนแบบแปลนการจัดการเรียนการสอน บอกให้ทราบวัตถุประสงค์ที่ต้องการ จะสอนอย่างไร จะใช้วัสดุอุปกรณ์อะไร จะจัดเตรียมการสอนอย่างไร หลักสูตรเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของผู้สอนที่จะจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535 : 38 - 39)

หลักสูตรประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย การเลือกประสบการณ์ทางการศึกษาหรือเลือกเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ทางการศึกษา หรือการจัดเนื้อหา

และกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนและการประเมินผล โดยมีจุดมุ่งหมายเป็นจุดหมายปลายทาง และเป็นตัวกำหนดแนวทางคือเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลที่จะทำให้เกิดจุดมุ่งหมายบรรลุผลสัมฤทธิ์ (ชมพันธุ์ ฤกษ์ ฌ อยุธยา. 2540 : 4)

สำหรับองค์ประกอบของหลักสูตรนั้นประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย (Objectives) เนื้อหาวิชา (Contents) กิจกรรมการเรียนการสอน (Activities) และการประเมินผล (Evaluation) (Taba. 1962 : 422- 425) และศุภวัฒน์ เอมโอช (2528 : 16 - 17) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นความมุ่งหวังที่จะให้เกิดผลแก่ผู้เรียนจากการใช้หลักสูตรหรือเป็นสิ่งที่กำหนดคุณลักษณะที่พึงปรารถนาที่จะให้เกิดแก่ผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามต้องการ ความมุ่งหมายจึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดแก่ผู้เรียน
2. เนื้อหา เป็นสาระสำคัญของความรู้ที่นำมาใช้เป็นสิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาจนบรรลุความมุ่งหมาย เนื้อหาเป็นส่วนที่กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ ทำหน้าที่เชื่อมโยงให้การจัดประสบการณ์นั้นบังเกิดผลตามที่ต้องการ หรืออาจกล่าวได้ว่าเนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรเป็นสาระสำคัญของความรู้ ซึ่งเมื่อนำไปใช้สอนแล้วผู้เรียนจะเรียนรู้และเกิดคุณลักษณะที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียนโดยมีความมุ่งหมายเป็นจุดหมายปลายทางและเนื้อหาเป็นสื่อ ที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา ปัจจัยที่จะช่วยในการจัดกิจกรรมให้บังเกิดผลมีหลายประการ เช่น อาจารย์ผู้สอน และวิธีสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร เป็นต้น
3. การวัดและประเมินผล เป็นวิธีการตรวจสอบและติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดการศึกษาโดยส่วนรวมว่าบังเกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมายในระดับใด มีส่วนใดบ้างที่ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลดีขึ้นต่อไป

ความหมายและจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร หมายถึง การให้ค่า การตัดสินค่า (Value Judgement) เกี่ยวกับจุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตรอีกทั้งยังจะให้คำอธิบายอื่น ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรด้วย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีที่สรุปข้อมูลและแปลความจะเป็นส่วนสำคัญของจุดมุ่งหมายในการ

ประเมิน รวมถึงการคาดคะเนถึงแนวทางที่จะนำผลที่ได้ไปใช้ (ประทีป เมธาคุณวุฒิ, 2532 : 10) ส่วนทาบ (Taba, 1962 : 310) มีความเห็นว่า การประเมินหลักสูตรมีความหมายที่ครอบคลุมขอบข่ายหลายประการ เราอาจจะประเมินหลักสูตรโดยประเมินจุดมุ่งหมายและขอบข่ายของหลักสูตร คุณสมบัติของบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตร ความสามารถของผู้เรียน ความสำคัญของรายวิชาต่าง ๆ ผลสัมฤทธิ์ของการนำจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไปใช้ และวัสดุสื่อการเรียนต่าง ๆ เป็นต้น และชมพันธุ์ ฤกษ์ ญ อยุธยา (2540 : 39 - 40) ได้สรุปว่า การประเมินหลักสูตรในด้านต่าง ๆ เช่น จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการบริหารหลักสูตร และการบริการวิชาการ เพื่อดูว่าหลักสูตรนั้นได้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใดและจะปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ดีขึ้นได้อย่างไร

นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 217) ได้อธิบายว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรที่ปฏิบัติกันส่วนใหญ่มีอยู่ 2 ประการคือ

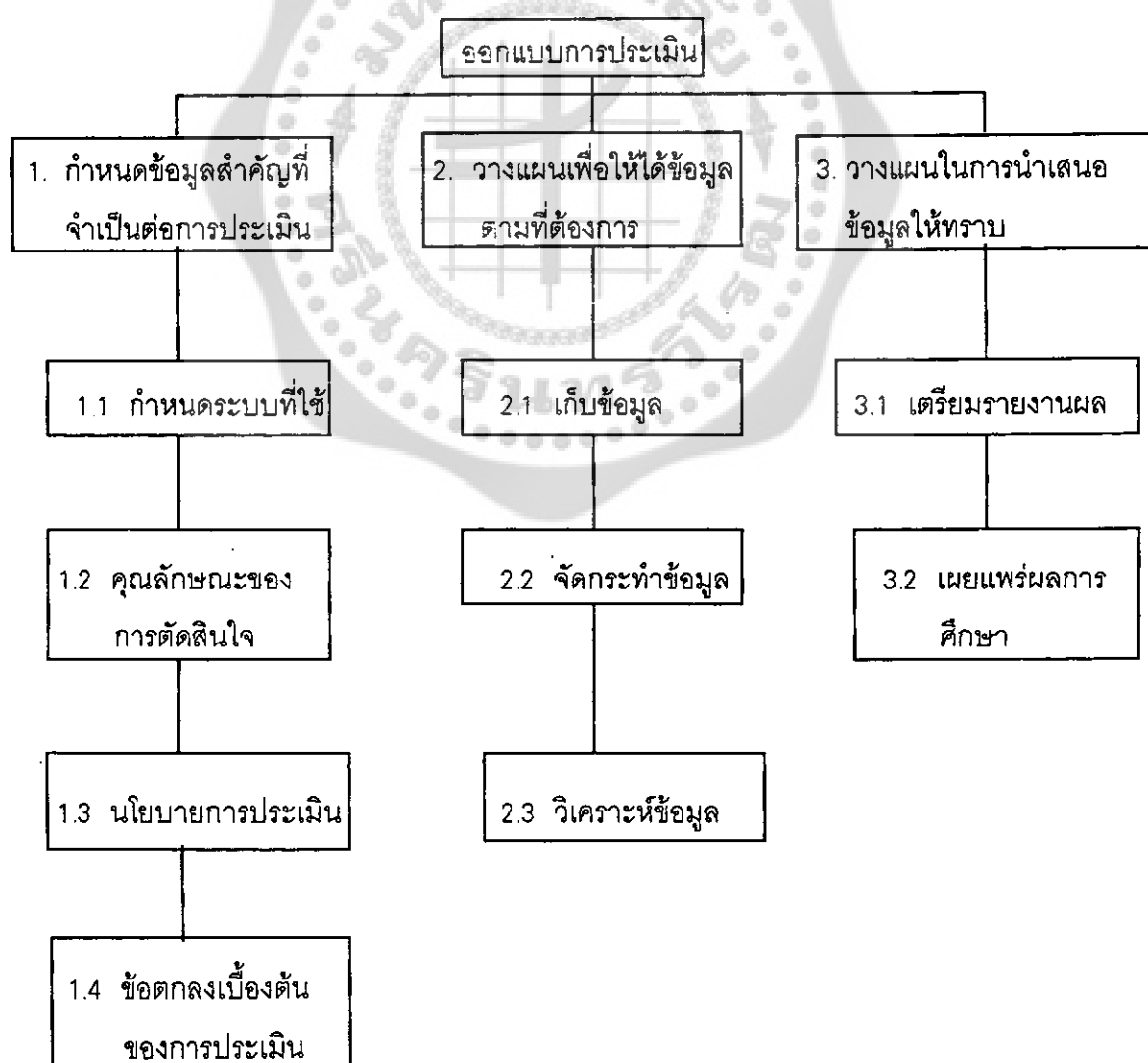
1. การประเมินเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร คือการประเมินในระหว่างการปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ผลการประเมินนั้นให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยมีการวัดผลเป็นระยะ ๆ ในระหว่างการทดลองใช้หลักสูตร แล้วนำผลจากการวัดมาประเมินว่าแต่ละขั้นตอนของหลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ดีเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตรในการที่จะปรับปรุงส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรได้ถูกต้องก่อนที่จะนำไปใช้จริงต่อไป
2. การประเมินเพื่อสรุปผลว่าคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตรมีความเหมาะสมหรือไม่ หลักสูตรได้สนองความต้องการของผู้เรียน ของสังคมเพียงใด ควรจะใช้ได้ต่อไปหรือควรยกเลิกทั้งหมด หรืออาจจะยกเลิกเพียงบางส่วนและปรับแก้ในส่วนใด

วิธีการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรมีหลายวิธีการ การเลือกใช้วิธีการหรือรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย และข้อมูลที่มีผู้ประเมินสามารถหาได้ การประเมินแบบ Phi Delta Kappa เป็นวิธีการการประเมินหลักสูตรที่ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ การกำหนดข้อมูลสำคัญที่จำเป็นต่อการประเมิน การได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญนั้น และการเสนอข้อมูลให้ทราบ การใช้กระบวนการประเมินตามแบบ Phi Delta Kappa มีขั้นตอนดังนี้ (เกษมสันต์ วัฒนานรงค์, 2538 : 79-80 อ้างจาก Calhoun and Finch, 1984)

1. กำหนดให้ชัดเจนว่าต้องการจะประเมินอะไร และอะไรเป็นข้อมูลที่จะต้องใช้ในการตัดสินใจ และการตัดสินใจจะอย่างไร
2. กำหนดประเภทและชนิดของข้อมูลที่จะใช้ในการตัดสินใจ
3. เก็บรวบรวมข้อมูล
4. กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาคุณภาพซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจและประเมินได้ตามเกณฑ์
5. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
6. เสนอผลการวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจหรือประเมินคุณภาพ

รูปแบบการประเมินแบบ Phi Delta Kappa

2. ลักษณะของวิชาชีพและการเรียนการสอนวิชาชีพครู

ลักษณะสำคัญของวิชาชีพ

ลักษณะสำคัญของวิชาชีพ (Profession) โดยทั่ว ๆ ไปนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๆ ที่ได้มีผู้ประมวลไว้คือ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2538 : 4-5)

1. วิชาชีพต้องมีการกระทำที่ในการให้บริการที่สำคัญกับบุคคลและสังคม
2. วิชาชีพต้องสามารถบ่งบอกภาระหน้าที่เฉพาะได้
3. วิชาชีพจะต้องมีองค์ความรู้และทักษะเฉพาะในการปฏิบัติงาน
4. วิชาชีพจะต้องมีการตัดสินใจและดำเนินการของสมาชิกด้วยข้อมูลความรู้ที่มี

หลักการ ทฤษฎีอื่น

5. วิชาชีพจะมีวิชาการ (Discipline) หนึ่งหรือมากกว่าเป็นพื้นฐานแล้วพัฒนาหรือสร้างความรู้และทักษะขึ้นมาเป็นลักษณะเฉพาะของตน
6. วิชาชีพจะมีสมาคมวิชาชีพหนึ่งหรือมากกว่าที่มีอิสระในการดูแลการทำงาน และสิ่งแวดล้อมของวิชาชีพ
7. วิชาชีพจะต้องมีมาตรฐานในการรับเข้าสู่อาชีพและสู่มาตรฐานในการดำรงวิชาชีพนั้น
8. วิชาชีพจะต้องมีการเตรียมเข้าสู่วิชาชีพหรือการเข้าสู่วิชาชีพด้วยโปรแกรมที่ต่อเนื่องชัดเจน โดยทั่วไปจะเตรียมในโรงเรียนวิชาชีพ (Profession School) วิทยาลัยหรือในมหาวิทยาลัย
9. วิชาชีพจะต้องได้รับความเชื่อถือและความมั่นใจในการปฏิบัติงานของบุคคลในวิชาชีพจากชุมชน
10. วิชาชีพจะต้องมีสมาชิกของวิชาชีพที่มีความมุ่งหวังสูงในการรับใช้สังคมและมีความผูกพันที่จะรักษาคุณภาพไว้ตลอดชีวิต
11. วิชาชีพจะต้องมีอำนาจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้รับบริการหรือจากองค์กรที่มอบหมายและปฏิบัติงานในความรับผิดชอบต่อวิชาชีพของตนเอง
12. วิชาชีพจะต้องมีอิสระในการปฏิบัติงานโดยไม่ถูกแทรกแซงโดยตรงจากคนนอกแต่รับผิดชอบต่อสังคมผ่านทางวิชาชีพของตนเอง

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพหนึ่งในสังคมเช่นเดียวกับวิชาชีพชั้นสูงอื่น ๆ และมีลักษณะสำคัญโดยทั่วไปดังนี้ (บุหงา วัฒนะ. 2533 : 2)

1. เป็นวิชาชีพที่มีบริการให้แก่สังคม มีลักษณะเฉพาะเจาะจง มีความจำเป็นต่อสังคมโดยเฉพาะเยาวชนและผู้ที่อยู่ในวัยศึกษา
2. เป็นการใช่วิธีการแห่งปัญญาในการให้บริการ เป็นการสอน การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยมไปสู่เยาวชน ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ระดับสูงมาก สถิติปัญญาความสามารถจึงต้องสูงด้วย
3. เนื่องจากภาระหน้าที่ของครูสำคัญและหนักหน่วง ครูจึงต้องได้รับการศึกษาอบรม ให้มีความรู้อย่างลึกซึ้ง กว้างขวาง เข้าใจทั้งตนเอง และสังคม สิ่งแวดล้อม
4. มีกระบวนการเรียนการสอนที่มีหลักสูตรที่เป็นมาตรฐาน บทบาทของครูจึงหนักเป็นในทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีอิสระเสรีภาพทางวิชาการ
5. เป็นวิชาชีพที่มุ่งบริการผู้อื่นมากกว่าการหาผลประโยชน์
6. วิชาชีพครู มีสถาบันวิชาชีพเป็นแหล่งมาตรฐานกลางคอยควบคุม ส่งเสริมความก้าวหน้าของวิชาชีพนี้ คือ ครูสภา

การเรียนการสอนวิชาชีพครู

ในกระบวนการของหลักสูตรและการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตครูที่มีคุณภาพ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2538 : 8 - 12) ได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ 5 เรื่องใหญ่ คือ 1) วิชาพื้นฐานทั่วไป 2) วิชาเนื้อหา 3) วิชาชีพครู 4) วิชาเตรียมประสบการณ์ และ 5) วิชาฝึกสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิชาพื้นฐานทั่วไป เป้าหมายหลักของวิชาพื้นฐานทั่วไปหรือบางที่เรียกว่า วิชาการศึกษาทั่วไป (General Education) นี่เป็นกลุ่มวิชาจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม นั่นคือจะต้องรู้การแสวงหาความรู้อยู่เสมอ รู้จักวิเคราะห์ วิจัย ประเมินสภาพการณ์ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ว่ามีความเหมาะสม ไม่เหมาะสมเพียงใด รู้จักแยกแยะสิ่งใดผิด ถูก ดีงาม ถูกต้องตามหลักการเพียงใด พร้อมทั้งเชื่อมั่นในสิ่งที่ตัวเองเห็นว่ามีเหมาะสม และดำเนินชีวิตตามความเชื่อมั่นอย่างมีคุณธรรมเพียงพอ

นอกจากนี้วิชาพื้นฐานทั่วไปยังครอบคลุมถึงวิชาที่ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันเพื่อการใช้ชีวิตที่ดี เช่น ความรู้ความเข้าใจในชีวิตครอบครัว ชีวิตรอบข้าง ชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจ และทักษะด้านภาษา การสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

สำหรับวิชาชีพครูควรเน้นความเป็นคนดีในลักษณะของการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมที่ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะครูต้องไปสอน

เด็กให้พัฒนาสังคมของเขาให้ดีขึ้นต่อไป

2. วิชาเนื้อหา วิชาชีพครูมีลักษณะพิเศษคือเป็นวิชาเนื้อหาและวิชาบุคคล นั่นคือ การสอนในวิชาชีพครูต้องสอนเนื้อหาวิชาการ และกระบวนการไปพร้อมกันด้วย วิชาเนื้อหาที่ครู จะต้องไปสอนนั้นโดยทั่วไปจะเป็นวิชาทางวิชาการ เช่น วิชาในหมวดมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา นอกจากนี้ ก็จะเป็นวิชาการ วิชาชีพต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิชาชีพทางธุรกิจ เกษตร หรือ อุตสาหกรรม การจัดเนื้อหาวิชาจะพิจารณาตามหลักสูตรและการนำไปใช้ในระดับโรงเรียนเป็นหลักสำคัญ

การจัดเนื้อหาวิชานั้นมีหลากหลายรูปแบบกันไป โดยทั่วไปจะดูว่าต้องการความแน่น ในเนื้อหามากน้อยเพียงใด ให้เน้นเนื้อหาเป็นเพียงวิชาเดียวก็ให้เป็นวิชาเอก หรือวิชาเฉพาะไป ในการที่ต้องการให้มีเนื้อหาแน่น 2 วิชา ก็จะต้องลดหลั่นหน่วยกิตและเนื้อหาลง อาจจะมี ลักษณะ 2 เอกหรือ เอก - โท ก็แล้วแต่ความเหมาะสมเฉพาะแห่งเฉพาะเวลา

3. วิชาชีพครู ลักษณะวิชาของวิชาชีพครูโดยตรงนั้นคือ กลุ่มวิชาที่สัมพันธ์โดยตรง กับหลักสูตรและการสอน เป็นวิชาที่ให้เข้าใจว่าหลักสูตรและการสอนคืออะไร อะไรคือ องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรและการสอน การจัดหลักสูตรและการสอนจะดำเนินไปได้เท่าไร และจะทำให้ได้อย่างไร วิชาในกลุ่มนี้โดยทั่วไปจะประกอบด้วย

1) กลุ่มวิชาพื้นฐานการศึกษา 2) วิชากลุ่มหลักสูตรและการสอน 3) วิชาทางด้านการจัดการและ 4) วิชาทางด้านมาตรฐานรับรองคุณภาพ

การเป็นครูนั้นเราจะต้องรู้ว่าการศึกษาและอาชีพครูเป็นอย่างไร มีบทบาทหน้าที่ อย่างไรในสังคม การศึกษาและอาชีพครูไปเกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ การเมืองในประเทศ และต่างประเทศลักษณะใดบ้าง เด็กที่เราสอนเป็นอย่างไร เราจะสอนเขาไปทำไม ไปทำอะไร เพื่ออะไร การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย บทบาท หน้าที่ ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง และองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นหน้าที่ของวิชาพื้นฐานทางการศึกษา

เมื่อมีพื้นฐานทางการศึกษาดีแล้วหมายความว่า ครูจะรู้ว่าจะทำหน้าที่ครูไปเพื่ออะไร ทำไมจึงทำ ทำแล้วจะได้อะไร หลังจากนั้นครูก็จะลงมือปฏิบัติว่าจะสอนอย่างไร ความรู้พื้นฐาน เรื่องหลักสูตรและการสอนจึงเป็นวิชาสำคัญในกลุ่มนี้ ตามด้วยวิชาที่จะช่วยให้ครูรู้ว่าจะมีเทคนิค กระบวนการอะไรบ้างที่จะช่วยให้ครูสอนได้ดีที่สุด ประหยัดที่สุด วิชาเทคโนโลยีจึงมีความสำคัญ ในกลุ่มนี้ หลังจากนั้นจึงตามด้วยวิชาประเมินผลเพื่อดูว่าเราสอนไปเป็นอย่างไร

ในสมัยใหม่การจัดการมีบทบาทสำคัญมากขึ้น ทั้งครูและผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในระบบและกระบวนการจัดการทั้งการจัดการระบบโรงเรียน การจัดการระดับชั้นเรียน และการจัดการในห้องเรียน (Classroom Management) วิชาการจัดการจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในระบบโรงเรียนสมัยใหม่

กลุ่มวิชาสุดท้ายแต่มีความสำคัญอย่างมากในการดำเนินงานของอาชีพครู กลุ่มวิชาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะวิชาทางด้านหน้าที่ความรับผิดชอบของครู จรรยาบรรณครู จริยธรรมของครูในสังคม วิชาเหล่านี้เป็นวิชาพื้นฐานทางการปฏิบัติ เมื่อเรียนรู้ ถกเถียง อภิปรายและทำความเข้าใจกับตัวเองแล้ว สภาพแวดล้อม และองค์ประกอบของหน้าที่จะทำให้ครูมีคุณธรรมสูงและดีขึ้น

วิชาชีพครูนี้เป็นแก่นและแกนหลัก การวิเคราะห์ความจำเป็น การค้นคว้า และติดตามความก้าวหน้าใหม่ ๆ การทดลองและวิจัยค้นคว้า ตลอดจนการคำนึงถึงปรัชญา และความเชื่อพื้นฐานของสถาบันและคณาจารย์ผู้สอนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

4. วิชาเตรียมประสบการณ์ วิชาชีพทุกวิชาชีพจะต้องมีทักษะสำหรับวิชาชีพเสมอ วิชาชีพครูก็เช่นเดียวกัน มุ่งงานในอาชีพที่ครูทุกคนต้องปฏิบัติโดยเฉพาะงานที่เกี่ยวกับคนทั้งเด็ก และผู้ใหญ่ งานที่เกี่ยวกับสังคม ทั้งท้องถิ่น และเมือง งานที่เกี่ยวกับความรู้ ทั้งแหล่งความรู้ และวิธีการหาความรู้ ผู้อยู่ในอาชีพจะต้องมีทักษะและมีวิธีการที่จะทำงานเกี่ยวข้องกับคน สังคม และความรู้อย่างเพียงพอ จึงต้องเป็นการเตรียมเป็นขั้นตอน

การเตรียมประสบการณ์ดังกล่าวควรจะเริ่มจากการทำความเข้าใจกับเรื่องดังกล่าว แล้ววิเคราะห์และประเมินเชิงวิชาการก่อน หลังจากนั้นจึงจัดให้มีประสบการณ์ กิจกรรมในห้องเรียนที่เกี่ยวกับประสบการณ์ดังกล่าว โดยเน้นกิจกรรมในรูปของกรณีศึกษา กลุ่ม เกมส์ และ กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในรูปแบบต่าง ๆ

การเตรียมในลักษณะห้องทดลอง เพื่อฝึกทักษะต่าง ๆ ในรูปแบบของการสอนย่อย (Micro-Teaching) เป็นการเตรียมและฝึกผู้ที่จะทำหน้าที่ทางครูได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง โดยเน้นการฝึกที่ผสมผสานกับเนื้อหาวิชาการที่เรียนอยู่เป็นประจำ

การสร้างประสบการณ์จำลองโดยอาศัยแนวคิดของบทบาทสมมุติที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานของเหตุการณ์จริงไม่ว่าจะเป็นการทำงานและแก้ปัญหา กับคน การจำลองเหตุการณ์ในสังคมและการจำลองลักษณะทางความรู้ จะช่วยฝึกการคิด การแก้ปัญหา และทำงานในสภาพจริงได้อย่างดีพอสมควร

การดึงสภาพจริงมาสู่สถาบันก็เป็นการเตรียมประสบการณ์อีกลักษณะหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนในทางวิชาชีพได้คุ้นเคยกับเหตุการณ์และสภาพที่จะเป็นจริง เช่น การจัดให้เด็กนักเรียนได้มาเยี่ยมดำเนินกิจการและพูดคุยกับผู้เรียนในสถาบัน จัดวันสังคม วันก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คุ้นเคยและสัมผัสกับสภาพที่เป็นจริง

การมีประสบการณ์ตรงด้วยการไปศึกษา สังเกต และมีส่วนร่วมในโรงเรียน ในสถาบัน ในชุมชนต่าง ๆ ภายใต้การดูแลแนะนำของอาจารย์จะช่วยให้ผู้เรียนในสถาบันวิชาชีพครู มีพื้นฐานที่ดีพอ สำหรับการทำงานในวิชาชีพครู

การเตรียมประสบการณ์ต้องเน้นหนักความเข้าใจพื้นฐานและวิธีการที่จะพัฒนาต่อไปเป็นสำคัญ และต้องยึดหลักความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแต่ละองค์การด้วย

5. วิชาฝึกสอน การฝึกสอนหรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพถือเป็นงานสำคัญของวิชาชีพ จุดเน้นจะต้องอยู่ที่การได้ทดลอง ทดสอบ และประเมินตัวเองว่าตัวเองคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร และทำได้เพียงใดต่องานวิชาชีพนั้น มองเห็น และเข้าใจแนวทางที่จะพัฒนาเอง และควรพัฒนาใหม่ได้อยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะเมื่อไปทำงานจริงแล้ว

การดำเนินงานในด้านหลักสูตรจะต้องผสมผสานและกลมกลืนกันทั้งภาพ ทั้งหลักสูตรประเภทต่าง ๆ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

ความหมายของ “ประสบการณ์วิชาชีพครู”

คำว่า “ประสบการณ์วิชาชีพครู” มีที่มาจากคำว่า “Professional Experience” เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง สรุปได้คือการจัดประสบการณ์ตรงให้นักศึกษามีการเรียนรู้ และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ (อัจฉรา ประไพตระกูล, 2522 : 1) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเทียบเท่ากับหัวใจของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จุดมุ่งหมายทั่วไปเป็นการนำเอาความรู้ความสามารถทั้งที่เป็นด้านเนื้อหาวิชาการ ด้านเทคนิควิธี และด้านคุณลักษณะไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงให้ได้ (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา, 2530 : 1) นอกจากนี้ยังถือได้ว่าการให้ความรู้ทางภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาครู โดยผ่านกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นการฝึกหัดและฝึกฝนทางภาคปฏิบัติให้มากพอจนสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้ดี เกิดความมั่นใจอันจะนำไปสู่ความศรัทธาในอาชีพ ซึ่งจะเป็นประตูไปสู่ความมีวิญญานของความเป็นครูในที่สุด

คณะกรรมการประสานงานการฝึกหัดครู ได้ให้ความหมายของการฝึกวิชาชีพครู ดังนี้ (กรมการฝึกหัดครู, 2529 : 13)

1. การฝึกวิชาชีพครู เป็นการสังเกตการณ์ เช่น การสังเกตพัฒนาการของนักเรียน การจัดชั้นเรียน การปกครองชั้น การจัดกิจกรรม และการสอนวิชาต่าง ๆ
2. การฝึกวิชาชีพครู เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วม เช่น การไปช่วยจัดอุปกรณ์การสอน การช่วยปกครองชั้นเรียน การช่วยดูแลการจัดกิจกรรม การช่วยตรวจงานนักเรียน
3. การฝึกสอนและฝึกงาน เป็นการรับผิดชอบในการสอน การปกครองชั้นเรียน และการฝึกงานในสาขาวิชาที่เรียนมา

ความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2529 : 4-5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกระบวนการเรียนการสอนวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนี้

1. เป็นการช่วยให้นักศึกษาครูมีความมั่นใจ มีความคุ้นเคย และมีการพัฒนาตนให้เข้ากับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูได้อย่างรวดเร็ว
2. เป็นการช่วยให้นักศึกษาครูได้ฝึกปฏิบัติควบคู่กับการเรียนภาคทฤษฎี ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และเทคนิควิธีต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา จนเกิดความเข้าใจ และความคล่องตัวในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู หรืออาจกล่าวได้ว่าเรียนรู้จากการกระทำ
3. เป็นการช่วยนักศึกษาครูได้ฝึกปฏิบัติทั้งในส่วนของรายวิชาในกลุ่มวิชาชีพครู และในส่วนที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูโดยตรงอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความคุ้นเคย
4. เป็นการช่วยให้นักศึกษาครูได้ฝึกปฏิบัติในกิจกรรมที่เสริมสร้างให้เกิดความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู รวมทั้งในกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะของความเป็นครูซึ่งจะได้ยึดเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง และให้เป็นแบบอย่างที่ดี
5. เป็นการช่วยให้นักศึกษาครูได้พัฒนาตนเองไปทีละน้อย จากการฝึกทำทั้งในสถานการณ์จริงและในสถานการณ์จำลอง จนเกิดความมั่นใจในตนเองที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. เป็นการช่วยให้นักศึกษาครูได้พัฒนาตนเองและฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูกับหน่วยงานผู้ใช้ครูโดยตรง จึงทำให้เกิดการประสานสัมพันธ์ในงานการผลิตครูได้ทันกับงานของครูได้เป็นอย่างดี

รูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนี้ เฮนรี (Henry. 1982 : 508-511) ได้เสนอแนะรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูให้กับนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ ปีแรกจนจบปีสุดท้ายโดยเริ่มต้นจากประสบการณ์ที่ง่ายไม่ซับซ้อนไปสู่ประสบการณ์ที่ย่างยากซับซ้อนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ที่จะพัฒนาด้านเจตคติ ความรู้ และทักษะการสอน ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ฝึกเป็นผู้ช่วยครู (Serving as a Teacher's Aids) เพื่อเป็นจุดเริ่มแรกที่นักศึกษาจะได้สัมผัสกับนักเรียน และสภาพโรงเรียนทั้งนี้ นักศึกษาจะได้ฝึกสังเกตพฤติกรรม การสอนของครู พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล การแก้ปัญหา วินัยในชั้นเรียน เนื้อหาที่สอนนักเรียน การออกข้อสอบ และการทำการบ้าน ช่วยครูศึกษา ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียน ช่วยแนะนำการเรียนรู้ให้นักเรียนเป็นรายบุคคล ฝึกเตรียม บทเรียนสั้น ๆ ที่จะสอนนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สังเกตการใช้เทคนิคการสอนของครู สาธิต การเล่นเกมหรือทักษะต่าง ๆ ให้นักเรียน ให้ความช่วยเหลือทางด้านการเรียนกับนักเรียนที่ ขาดเรียน

ขั้นที่ 2 ฝึกเป็นครูผู้ช่วย (Serving as a Teacher Assistant) นักศึกษาจะได้ฝึกการ แก้ปัญหาระเบียบวินัยในชั้นเรียนร่วมกับครูพี่เลี้ยง ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่เรียนอ่อน พยายาม ฝึกการใช้น้ำเสียง การประสานสายตา บุคลิกท่าทาง และคำพูดหน้าชั้น ตลอดจนให้ความสนใจ กับคำถามของนักเรียน รู้จักยกย่องนักเรียนที่มีความประพฤติดี มีส่วนรับผิดชอบต่อการ จัดโปรแกรมที่จัดให้นักเรียนหลังจากโรงเรียนเลิกแล้ว มีการทำบันทึกการสอน ฝึกใช้เครื่องมือ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวัดเจตคติของผู้เรียน ทำเอกสารประกอบการสอน แนะนำให้ นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เตรียมบทเรียนที่จะสอนนักเรียนให้เกิด ความคิดในระดับต่าง ๆ ฝึกใช้เทคนิคการสอนอย่างน้อย 2 วิธี ในการสอนแต่ละครั้ง มีการใช้ วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน เข้าร่วมไปศึกษานอกสถานที่กับนักเรียน จัดสอนนักเรียนเป็น รายบุคคล ทำการสอนร่วมกับอาจารย์พี่เลี้ยง ตลอดจนได้สังเกตการสอนของครูคนอื่น ๆ แล้วบันทึกการสังเกต

ขั้นที่ 3 การฝึกสอน (Serving in a Student-Teaching Practicum) นักศึกษาจะต้อง ศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนในชั้น มีความรับผิดชอบต่อระเบียบวินัยในชั้น สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความเห็นใจซึ่งกันและกัน พยายามให้นักเรียนมีอัตมโนทัศน์ที่ดี (Self-Concept) นักศึกษาจะต้องบันทึกการสอนล่วงหน้าหลาย ๆ สัปดาห์ ใช้เทคนิคการสอน

หลายวิธี มีการวางแผนและดำเนินตามแผนที่จะพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ พิจารณาผลการเรียนของนักเรียน

ปทีป เมธาคณวุฒิ (2530 : 101-105) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพที่ควรจัดตั้งตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 สรุปได้ดังนี้

ปีที่ 1 เพื่อให้ นักศึกษาได้มีโอกาสศึกษาถึงวิชาชีพทางการศึกษาและมีส่วนร่วมในประสบการณ์ทางการเรียนการสอน ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกเรียนวิชาชีพครูต่อไป ในตอนนี้ ผู้เรียนควรจะได้ 1) สังเกตสภาพโรงเรียน เช่น อาคารสถานที่ หนังสือแบบเรียน อุปกรณ์ต่าง ๆ บุคลากรในโรงเรียน พฤติกรรมของนักเรียน และปรัชญาของโรงเรียน 2) เริ่มต้นเคยกับแนวคิดต่าง ๆ ทางการศึกษา เช่น ศูนย์การเรียนรู้ การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ การสอน การจัดชั้นเรียนแบบต่าง ๆ เป็นต้น 3) ศึกษารายละเอียดบ้างในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน สภาพการณ์ภายในโรงเรียนและภายในชั้นเรียน ระดับความสามารถ ความสนใจและความต้องการของนักเรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน

บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนในขั้นตอนนี้ จะต้องอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาในการสังเกตและแปลสภาพการณ์ต่าง ๆ นักศึกษาจะต้องกรอกแบบฟอร์มการสังเกตอย่างเป็นระบบ

ปีที่ 2 เพื่อให้ นักศึกษามีประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยในชั้นปีที่ 2 เช่น วิชาพื้นฐานการศึกษา วิชาที่เกี่ยวกับการสอนบางวิชา เช่น การสอนภาษา การสอนคณิตศาสตร์

ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนควรจะได้ 1) มีความรู้เกี่ยวกับการใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับการสอนภาษาหรือคณิตศาสตร์และสามารถทำบันทึกการสอนได้ ตลอดจนทำแบบประเมินผลการเรียน 2) มีโอกาสทดลองสอนนักเรียนตัวต่อตัว หรือทดลองสอนในกลุ่มย่อยตามบันทึกการสอนที่ทำในวิชาที่เรียนในมหาวิทยาลัย 3) มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำวัสดุอุปกรณ์ การหาแหล่งของวัสดุต่าง ๆ และสามารถเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม 4) มีความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาที่จะนำมาใช้จัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน

บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนจะต้องอำนวยความสะดวกให้ความช่วยเหลือแนะนำและจัดให้นักศึกษาได้มีโอกาสสอนนักเรียนตัวต่อตัวหรือกลุ่มย่อย รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยกันในส่วนที่เกี่ยวกับเทคนิคการสอน การใช้วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนได้มีโอกาสพบบุคคลอื่น ๆ ในโรงเรียน

ในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนี้ อาจารย์ที่สอนวิธีสอนในมหาวิทยาลัยควรจะได้สังเกตการสอนและได้ชี้แจงนักศึกษาหลังจากสังเกตการสอนแล้ว อาจารย์ที่เลี้ยงจะเป็นผู้ประเมินผลการสอนและการทำงานของนักศึกษา

ปีที่ 3 เพื่อให้ศึกษามีโอกาสในการสอนมากขึ้น โดยนำวิธีสอนที่เรียนมาแล้วมาใช้วิธีสอนที่เรียนมาในชั้นปีที่ 3 เช่น การสอนเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การสอนเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ในชั้นตอนนี้ผู้เรียนควรจะได้ 1) ทำบันทึกการสอนเพื่อสอนทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยสามารถประเมินผลได้ 2) เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนตามความเหมาะสม 3) มีโอกาสประเมินผลการสอนของเพื่อนนักศึกษาด้วยกันเป็นระยะ ๆ ไป

บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน ควรสังเกตการสอนของนักศึกษาซึ่งจะทำบันทึกการสอนเพื่อสอนประมาณ 20 - 30 นาที พร้อมทั้งประเมินผลการสอน ซึ่งจะต้องทำอย่างน้อย 3 ครั้ง และควรจะได้พูดคุยกับนักศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคการสอน การประเมินผลการสอน ก่อนที่จะส่งผลการประเมินไปยังมหาวิทยาลัย

ปีที่ 4 เพื่อให้ศึกษามีโอกาสนำสิ่งที่เรียนรู้ทั้งหมดมาใช้ในการสอนประจำวันต่อเนื่องกันไป ในฐานะที่เป็นครูคนหนึ่งในโรงเรียนนั้น ในชั้นตอนนี้ผู้เรียนควรจะได้ 1) สอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ โดยมีประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาจากชั้นปีที่ 1 - 3 เข้มข้นขึ้น 2) มีส่วนร่วมในงานประจำของโรงเรียน เช่น กิจกรรมการปกครอง การแนะแนว งานธุรการทั่วไป และงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน 3) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียน การร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับวิชาชีพครู

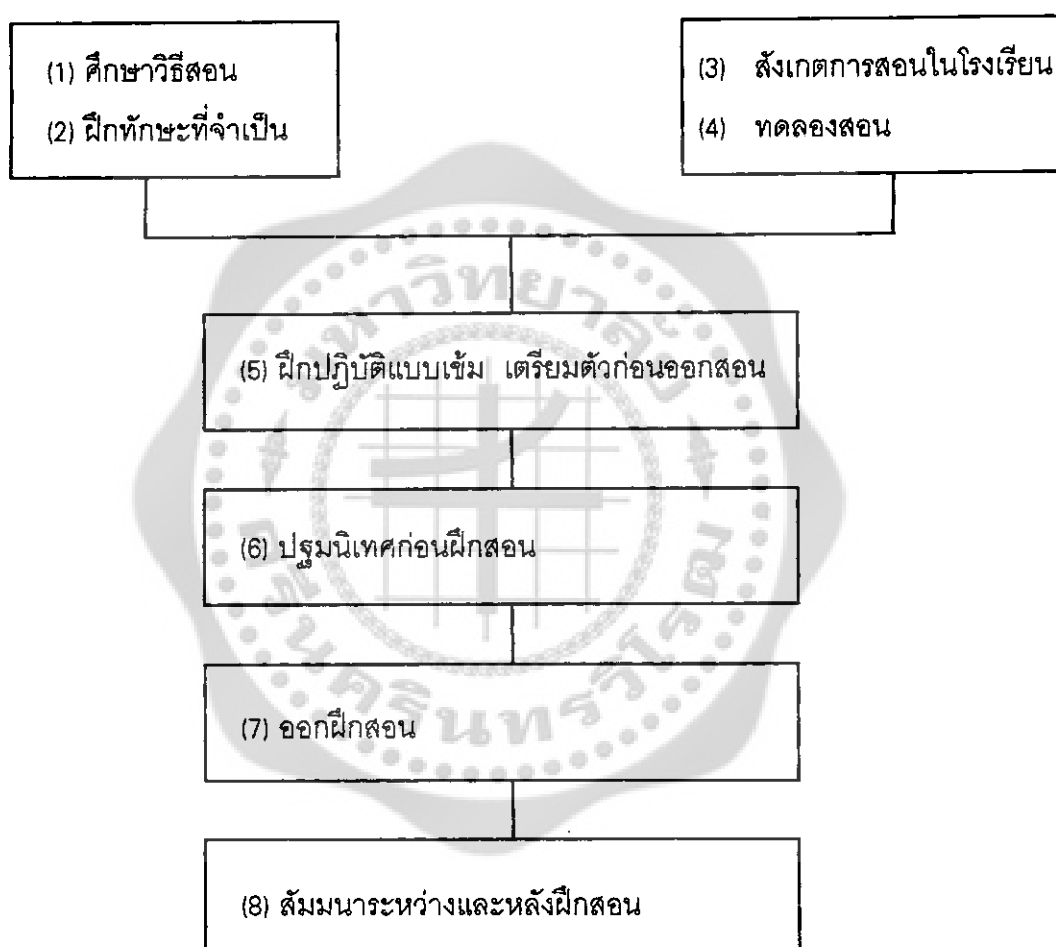
ในปีที่ 4 ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนี้ อาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัยจะสังเกตการสอนของนักศึกษาอย่างใกล้ชิด และจะเป็นผู้เชื่อมโยงการสื่อสารระหว่างมหาวิทยาลัย อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน และนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนจะประเมินผลการสอนของนักศึกษาด้วย

นอกจากนี้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2534 : 7-8) ได้สรุปการสัมมนา คณบดีคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ทั่วประเทศ เรื่อง “แนวทางในการปรับปรุงการฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนานิสิต” ซึ่งได้เสนอรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู โดยจัดเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่องตลอดหลักสูตรตั้งแต่ ปีแรกเข้ามาศึกษาฝึกหัดครูจนกระทั่งปีสุดท้ายของการศึกษาตามหลักสูตร ในการฝึกปฏิบัติควรเริ่มจากน้อยไปหามาก จากง่ายไปหายากและจากรูปธรรมไปหานามธรรม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- ขั้นปีที่ 1 - เวลาที่ใช้ฝึก 3 ชั่วโมง / สัปดาห์ / ภาคเรียน
 - กิจกรรมที่ต้องฝึกปฏิบัติ คือสังเกตธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็ก
 สังเกตการจัดโรงเรียน สังเกตพฤติกรรมการทำงานของครูในโรงเรียน
- ขั้นปีที่ 2 - เวลาที่ใช้ฝึก 3 ชั่วโมง / สัปดาห์ / จำนวน 2 ภาคเรียน
 - กิจกรรมที่ต้องฝึกปฏิบัติ คือสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 และพฤติกรรมการสอน ฝึกทำและฝึกใช้สื่อการเรียนชนิดต่าง ๆ
 ฝึกตรวจแบบฝึกหัดและฝึกแก้ไขเด็กเป็นรายบุคคล ฝึกกิจกรรม
 ฝึกปกครองนักเรียน ฝึกให้บริการนักเรียนในงานกิจกรรมนักเรียน
- ขั้นปีที่ 3 - เวลาที่ใช้ฝึก 8 - 9 ชั่วโมง / สัปดาห์ / จำนวน 2 ภาคเรียน
 - กิจกรรมที่ต้องฝึกปฏิบัติ คือ ฝึกเตรียมบทเรียนและทดลองสอน
 บทเรียนสั้น ๆ ในสาขาต่าง ๆ ช่วยงานแนะแนวในโรงเรียน
 ฝึกปฏิบัติงานพัฒนาในโรงเรียนและชุมชนในงานพัฒนาสังคม
- ขั้นปีที่ 4 - เวลาที่ใช้ฝึก อย่างน้อย 10 สัปดาห์
 - กิจกรรมที่ต้องฝึกปฏิบัติ คือ 1) สร้างความคุ้นเคยกับสถานที่ปฏิบัติ
 จริงให้นักศึกษา โดยส่งนักศึกษาไปประจำที่สถานที่ปฏิบัติจริง
 ก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อทำความรู้จักและร่วมประชุมกับผู้บริหาร
 อาจารย์พี่เลี้ยง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง จัดเตรียมเนื้อหา และอุปกรณ์
 ที่จะใช้ในการปฏิบัติจริง 2) ฝึกและลงมือสอนวิชาต่าง ๆ ที่ได้รับ
 มอบหมายโดยมีอาจารย์พี่เลี้ยง หรืออาจารย์นิเทศก์ควบคุมดูแลอย่าง
 ใกล้ชิด แต่ยังไม่มีการประเมินผล 3) เริ่มฝึกสอนจริง โดยมี
 อาจารย์พี่เลี้ยงหรืออาจารย์นิเทศก์ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด แต่ยังไม่มีการ
 ประเมิน 4) หลังจากเริ่มฝึกสอนจริงประมาณ 2 สัปดาห์
 อาจารย์ พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ก็จะเริ่มประเมินผลโดยการให้
 คะแนนพัฒนาการ 5) จัดกิจกรรมปกครองและให้บริการแก่นักเรียน
 และทำการแนะแนวในโรงเรียน 6) ทำงานธุรการทั่วไปและธุรการ
 เกี่ยวกับการสอน การพัฒนาโรงเรียนและชุมชน 7) สัมมนาเกี่ยวกับ
 ประสบการณ์ในวิชาชีพครู
- สถานที่ใช้ฝึก- ขั้นปีที่ 1 - 3 ได้แก่ โรงเรียนสาธิต โรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกับ
 สถานฝึกหัดครูทั้งประถมและมัธยม

- ชั้นปีที่ 4 ได้แก่ โรงเรียนที่สถาบันฝึกหัดครูติดต่อให้เป็นโรงเรียนฝึกสอน ชุมชนของโรงเรียนฝึกสอน

ทั้งนี้ ขั้นตอนรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูดังกล่าว สามารถเสนอได้ในแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนรูปแบบจัดประสบการณ์วิชาชีพครู (มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2534 : 8)

4. การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในสถาบันอุดมศึกษา

การดำเนินการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ มีลักษณะที่มีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน และที่แตกต่างกันออกไปตามเป้าหมายของแต่ละสถาบัน ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การดำเนินการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นการจรรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพ 1 2 3 และ 4 ให้นักศึกษาได้ฝึกอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละรายวิชามีลักษณะวิชา จุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ดังนี้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2537 : 94-117)

วิชาประสบการณ์วิชาชีพ 1 (1 หน่วยกิต)

ลักษณะวิชา เป็นการศึกษาและเยี่ยมชมสถาบันต่าง ๆ ทางการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน สังเกตระบบการจัดและการบริหารการศึกษาในระดับและประเภทต่าง ๆ

จุดมุ่งหมาย 1) ให้มีศรัทธาและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู 2) ให้รู้และเข้าใจขอบข่ายงานครู 3) ให้มีบุคลิกภาพและคุณสมบัติของการเป็นครู 4) ให้สามารถตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับระบบ ประเภท การจัดและบริหารการศึกษา

กิจกรรมการเรียน กิจกรรมในห้องเรียนคือบรรยาย กิจกรรมกลุ่ม ชมภาพยนตร์ วิดีโอเทป และกิจกรรมนอกห้องเรียนคือ ทัศนศึกษาสถานจัดการศึกษาในโรงเรียน

การวัดและประเมินผล วัดและประเมินผลจากการเข้าเรียน กิจกรรมปฎิบัติและงานที่มอบหมายตามกรณี

วิชาประสบการณ์วิชาชีพ 2 (1 หน่วยกิต)

ลักษณะวิชา เป็นการฝึกภาคสนามในสถาบันการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวกับการกิจของครูโดยทั่วไปที่นอกเหนือจากการสอน ได้แก่ การจัดกิจกรรมและปกครองนักเรียน การจัดกิจกรรมของนักเรียน งานธุรการในชั้นเรียน การผลิตและการใช้สื่อการสอนชนิดต่าง ๆ ในชั้นเรียน การตรวจแบบฝึกหัด และการช่วยเหลือการเรียนเป็นรายบุคคล และสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน

จุดมุ่งหมาย 1) มีความรู้และความเข้าใจภารกิจของครูทั้งในและนอกโรงเรียน 2) มีความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมนักเรียน 3) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมนอกเหนือการสอนในห้องเรียน

กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ บรรยายจากอาจารย์ประจำกลุ่มและวิทยากร อภิปราย
ทัศนศึกษา จัดนิทรรศการ ศึกษาและปฏิบัติในโรงเรียน

การวัดและประเมินผล วัดและประเมินผลจากการเข้าชั้นเรียน งานที่มอบหมาย
ทัศนศึกษา นิทรรศการ การปฏิบัติงานในโรงเรียน และสอบปลายภาค

วิชาประสบการณ์วิชาชีพ 3 (1 หน่วยกิต)

ลักษณะวิชา เป็นการฝึกภาคสนามในสถาบันการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน
โดยเน้นการฝึกงานครูด้านการเรียนการสอน ได้แก่ การเตรียมและทดลองสอนบทเรียนสั้น ๆ
ในชุดวิชาต่าง ๆ การสร้างแบบวัดและประเมินผลการสอน การทดลองสอนซ่อมเสริมเป็น
รายบุคคล การช่วยแนะแนว และการฝึกงานธุรการในโรงเรียน

จุดมุ่งหมาย 1) เพื่อให้บัณฑิตมีโอกาสฝึกปฏิบัติงานครูในด้านต่าง ๆ ในลักษณะ
ครูผู้ช่วย 2) ฝึกเตรียมบทเรียนและทดลองสอนทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม 3) ฝึกสร้างแบบวัด
และประเมินผลการเรียนรู้ 4) ฝึกการปฏิบัติและการทำงานร่วมกับครู บุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน

กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมในห้องเรียน ได้แก่ บรรยาย กิจกรรมกลุ่ม ทำแบบฝึกหัด
กิจกรรมในห้องปฏิบัติการ ได้แก่ สังเกต ทดลอง ปฏิบัติงาน ร่วมกิจกรรมกับนักเรียนใน
โรงเรียน หรือศูนย์ สถาบัน

การวัดและประเมินผล วัดและประเมินจากการเข้าเรียน การปฏิบัติการทดลองสอน
การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และการสอบข้อเขียน

วิชาประสบการณ์วิชาชีพ 4 (6 หน่วยกิต)

ลักษณะวิชา เป็นการฝึกภาคสนามในสถาบันการศึกษา ในสาขาวิชาเอกที่ได้เลือก
ศึกษาอย่างเต็มรูปแบบทั้งงานด้านการสอนและงานครูอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการสอนในชั้นเรียน
ได้แก่ การเตรียมและดำเนินการสอน การประเมินผลการสอน งานธุรการในชั้นเรียน การช่วย
งานแนะแนว และกิจกรรมของโรงเรียน หรือการฝึกปฏิบัติงานด้านบุคลากรทางการศึกษา
การเรียนรู้วิชานี้เป็นการฝึกปฏิบัติงานอย่างเต็มเวลาในสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพตลอดภาค
การศึกษา ภายใต้การนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ คณะครูศาสตร์ และอาจารย์นิเทศก์ฝ่าย
สถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และมีการสัมมนาหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อเปิด
โอกาสให้นักศึกษาได้นำประสบการณ์จากการฝึกมาร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผลเพื่อ
ประสบการณ์ที่ดี

การวัดและประเมินผล วัดและประเมินผลจาก 1) คะแนนจากการประเมิน
พัฒนาการด้านพฤติกรรมการสอน และ/หรือการปฏิบัติงานตลอดภาคเรียน 2) คะแนนจาก

การประเมินพัฒนาการด้านพฤติกรรมทั่วไป 3) คะแนนจากการสอบสวน นอกจากนี้ยังมีคะแนนที่คณะกรรมการดำเนินงานประสบการณ์วิชาชีพประเมินนิสิตในด้านเวลาในการปฏิบัติงานและคุณภาพของการร่วมสัมมนาหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ทั้งนี้นิสิตที่จะฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 4 ได้ จะต้องสอบผ่าน 2 ใน 3 ของหน่วยกิตในหมวดวิชาเอก 2 ใน 3 ของหน่วยกิตในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป และ 2 ใน 3 ของหน่วยกิตหมวดวิชาครู (รวมทั้งวิชาประสบการณ์วิชาชีพ 1 2 และ 3)

นอกจากรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพทั้ง 4 วิชาที่นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติแล้วทางคณะกรรมการจัดวิชา “สัมมนาการศึกษา” เรื่องการเตรียมตัวเข้าสู่วิชาชีพครู โดยเป็นการนำประสบการณ์ทางวิชาชีพครูทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติมาสรุปเพื่อเตรียมตัวที่จะไปประกอบวิชาชีพนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้จัดประสบการณ์วิชาชีพครูให้นิสิตฝึกใน 2 รายวิชา หรือ 2 ขั้นตอน คือ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2532 : 4-5)

วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1 (1 หน่วยกิต)

เป็นขั้นตอนที่ 1 ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตจะต้องสังเกตและฝึกปฏิบัติงานครู (Observation and Participation) ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ขณะที่นิสิตกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 ปีที่ 1 และปีที่ 2 นักศึกษาจะได้รับการเตรียมความรู้ภาคทฤษฎีโดยศึกษากลุ่มวิชาแกนทางการศึกษา

วิธีการฝึกสอน (5 หน่วยกิต)

เป็นขั้นตอนที่ 2 ซึ่งนิสิตจะต้องผ่านวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1 แล้ว ในขั้นที่ 2 นี้ นิสิตต้องฝึกปฏิบัติการสอน (Student Teaching) ในโรงเรียนทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เป็นระยะเวลา 18 สัปดาห์ โดยทำการสอน 8 - 12 ชั่วโมง / สัปดาห์ และในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นิสิตจะต้องกลับมาประชุมอภิปราย (Conference) ที่คณะศึกษาศาสตร์ 2 ครั้ง

เมื่อปฏิบัติการสอนครบ 18 สัปดาห์แล้ว นิสิตจะต้องกลับมาสัมมนาที่คณะเป็นระยะเวลา 2 วัน หากนิสิตผู้ใดไม่เข้าร่วมสัมมนาให้ครบทุกขั้นตอนตลอดระยะเวลา 2 วัน จะถือว่านิสิตผู้นั้นไม่ผ่านในส่วนของ การสัมมนา ซึ่งนิสิตจะต้องกลับมาสัมมนาใหม่ในภาคการศึกษาถัดไป

การประเมินผล การประเมินผลจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์ พี่เลี้ยงทำการประเมินในแต่ละครั้งจะประเมินเกี่ยวกับบุคลิกภาพของนิสิต บันทึก การสอน การดำเนินการสอน การปฏิบัติการสอนโดยทั่วไป ส่วนประเด็นสรุปรายงานประเมิน ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อจะพิจารณาระดับคะแนนการฝึกสอนจะประกอบด้วยการสอน ตลอดภาค มีหลักการสอน การสอน การประชุมอภิปราย (Conference) ความรับผิดชอบงาน ที่ได้รับมอบหมายและการปฏิบัติงาน

มหาวิทยาลัยนิวแฮมไชร์ (University of New Hampshire)

มหาวิทยาลัยนิวแฮมไชร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา จัดประสบการณ์วิชาชีพครูแบบ Internship Model โดยจัดเป็นโปรแกรม 5 ปี ตั้งแต่ปี 1974 จากแนวความคิดที่ว่า “การเรียนรู้ทักษะใหม่ในการปฏิบัติงาน ต้องเป็นการเรียนรู้ที่ได้จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เท่านั้น” นักศึกษาในโปรแกรมนี้อาจสำเร็จระดับปริญญาตรี 4 ปี ต่อจากนั้นฝึกประสบการณ์ วิชาชีพเพิ่มอีก 1 ปี ถึงแม้ว่าจะมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในระหว่าง 4 ปีแล้วก็ตาม ขั้นตอนการจัดประสบการณ์วิชาชีพโดยสรุปมีดังนี้ (Andrew. 1983 : 40 - 41)

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสำรวจเกี่ยวกับการสอน (Exploring Teaching) ซึ่งขั้นตอนแรก ของการผลิตครูที่จะให้นักศึกษามีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนในลักษณะเป็นผู้ช่วยครู โดยปกติจะให้นักศึกษาได้ฝึกในชั้นปีที่ 2 โดยใช้เวลาน้อยกว่า 65 ชั่วโมงเป็นผู้ช่วยครู เน้นการปฏิบัติงานมากกว่าการให้สังเกต ที่จะให้นักศึกษามีประสบการณ์ในโรงเรียน และมีการ สัมมนาเกี่ยวกับการสอนและวิชาชีพครูที่มหาวิทยาลัยทุกสัปดาห์ ซึ่งจำกัดผู้สัมมนาเพียงกลุ่มละ 15 คนเท่านั้น ผู้ร่วมเป็นวิทยากรในการสัมมนาซึ่งมีทั้งครู ผู้บริหารโรงเรียน และ นักการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 เริ่มเมื่อนักศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 เป็นต้นไป จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง โครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา (Educational Structure and Change) การ พัฒนามนุษย์และการเรียนรู้ (Human Development and Learning) รูปแบบการสอนต่าง ๆ (Teaching Model) และทัศนะต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษา (Perspective on Nature of Education) และฝึกประสบการณ์ตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน ถ้าเป็นการสอนระดับ ประถมศึกษา นักศึกษาจะต้องเลือกวิชาพื้นฐานคณิตศาสตร์และการสอนอ่านด้วย

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อนักศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 5 จะฝึกปฏิบัติวิชาชีพในโรงเรียนเป็นเวลา 1 ปี พร้อมกับเรียนวิชาต่าง ๆ อีก 1 หรือ 2 ภาคเรียน ในช่วงระยะเวลาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ขั้นนี้นักศึกษาจะมีความรู้และประสบการณ์ในขอบข่ายตามลำดับดังต่อไปนี้

1) การรู้จักงานที่จะต้องปฏิบัติ (Immersion) นักศึกษาได้รับการแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในโรงเรียน ช่วยประชุมปฏิบัติการวางแผนการปฏิบัติงานกับคณะครูในโรงเรียนเมื่อปีการศึกษาใหม่

2) การปรับตัว (Adjustment) เป็นขั้นตอนที่นักศึกษาจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพการปฏิบัติงาน หลังจากที่อยู่งานที่ตนจะต้องฝึกปฏิบัติแล้ว

3) การขยายประสบการณ์ (Expansion) เมื่อนักศึกษาค้นเคยกับสภาพแวดล้อมที่ฝึกปฏิบัติงานแล้ว อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงสามารถกระตุ้นสนับสนุนให้นักศึกษาได้ปฏิบัติงานที่จะทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น โดยใช้ความรู้และความสามารถมากขึ้นกว่าเดิม เช่น มีการทดลองเกี่ยวกับการสอน

4) การรู้จักวิเคราะห์ (Analysis) นักศึกษาสามารถที่จะประเมินผลการสอน การปฏิบัติงานของตนเอง และนำข้อมูลมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน ตลอดจนสามารถวิเคราะห์สภาพการณ์ต่าง ๆ รอบข้างได้

5) ความเป็นตนเอง (Autonomy) นักศึกษาสามารถที่จะวางแผนการสอนการปฏิบัติงานด้วยตนเองอย่างมั่นใจ และสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพต่อไปอีก ถึงแม้จะจบโปรแกรมแล้วก็ตาม

5. การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดประสบการณ์วิชาชีพครู โดยการจัดรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 4 รายวิชา ดังนี้

วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1 1(2)

ลักษณะวิชาเป็นการศึกษา สังเกต ธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดโรงเรียน และช่วยเหลือการทำงานของครูที่โรงเรียน

จุดประสงค์ 1) ให้ศึกษา สังเกต การจัดโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 2) ให้ศึกษา สังเกต ธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียน 3) ฝึกปฏิบัติงานครู 4) ฝึกบุคลิกภาพของการเป็นครู

กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมในห้องเรียนได้แก่การบรรยาย อภิปราย ศึกษาด้วยตนเองและเสนอรายงาน กิจกรรมนอกห้องเรียน ได้แก่ การศึกษา สังเกต และฝึกปฏิบัติงานครูตามที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นเวลา 30 ชั่วโมง

การประเมินผล ประเมินจากการเข้าเรียน รายงานจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และงานที่ได้มอบหมายให้ฝึกปฏิบัติที่โรงเรียน

วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 2 1(2)

ลักษณะวิชา เป็นการศึกษาสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ฝึกทำ และทดลองใช้สื่อการเรียนการสอน ฝึกการตรวจแบบฝึกหัด การสอนเป็นรายบุคคลและทดลองการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย

จุดประสงค์ 1) ให้มีความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ 2) ให้มีความสามารถในการทำสื่อการสอน ทดลองใช้สื่อเพื่อประกอบการสอน 3) ให้มีความเข้าใจในวิธีการตรวจและแก้ไขแบบฝึกหัดของนักเรียน 4) ให้มีความสามารถในการสอนเด็กเป็นรายบุคคลตามที่ทางโรงเรียนมอบหมาย 5) ให้มีความสามารถในการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยได้

กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมในห้องเรียน ได้แก่ การบรรยาย อภิปราย ปฏิบัติการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและทดลองใช้ กิจกรรมนอกห้องเรียน ได้แก่ การตรวจและแก้ไขแบบฝึกหัดของนักเรียน การสอนเด็กเป็นรายบุคคล และการฝึกปฏิบัติการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้การแนะนำดูแลของอาจารย์ในโรงเรียนและอาจารย์ประจำวิชา

การประเมินผล ประเมินจากความรับผิดชอบในการร่วมกิจกรรม รายงานผลการปฏิบัติและการอภิปราย และการทดสอบปลายภาคเรียน

วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 3 1(2)

ลักษณะวิชา เป็นการเตรียมบทเรียนสั้น ๆ และทดลองสอน ช่วยงานธุรการทั่วไปของชั้นเรียน รวมทั้งงานบริการในโรงเรียน

จุดประสงค์ 1) ฝึกเตรียมบทเรียนสั้น ๆ ในวิชาต่าง ๆ 2) นำบทเรียนที่เตรียมมาทำการฝึกทักษะการสอนแบบต่าง ๆ 3) ช่วยงานธุรการทั่วไปของชั้นเรียน 4) ช่วยงานบริการต่าง ๆ ที่มีในโรงเรียน

กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมในห้องเรียน ได้แก่ การบรรยาย ฝึกปฏิบัติ เสนอรายงาน และอภิปราย กิจกรรมนอกห้องเรียน ได้แก่ การฝึกปฏิบัติงานที่โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒตามที่ได้รับมอบหมาย

การประเมินผล ประเมินจากความรับผิดชอบในการร่วมกิจกรรม การทดลองสอนและ ฝึกใช้ทักษะการสอนแบบต่าง ๆ ผลงานและรายงานผลการฝึกปฏิบัติ

วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 4 (6 หน่วยกิต)

ลักษณะวิชา เป็นการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานในสาขาวิชาเอกที่เลือกศึกษา ในโรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และโรงเรียนอื่น ๆ เป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน ภายใต้ การนิเทศของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง มีการสัมมนาก่อน ระหว่างและหลังการ ฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน

จุดมุ่งหมาย 1) ให้มีประสบการณ์การสอนและนำความรู้ภาคทฤษฎีไปทดลองปฏิบัติ ในสถานการณ์จริง 2) ให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน 3) สร้าง ศรัทธาและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู 4) เสริมสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสมจะเป็นครู

กิจกรรมการฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน ฝึกปฏิบัติงานครูอย่างเต็มรูปแบบและเต็มเวลา ในโรงเรียนสถานฝึกตลอดภาคการศึกษา ภายใต้การนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ของคณะ ศึกษาศาสตร์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเอก และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน การฝึกสอน ครอบคลุมงานสอน งานธุรการใน โรงเรียน งานพัฒนาดนและงานกิจการนักเรียน มีการ สัมมนาก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

การประเมินผล ประเมินจาก 1) คะแนนจากการปฏิบัติงานตลอดภาคการศึกษา ซึ่งอาจารย์พี่เลี้ยงฝ่ายโรงเรียนสถานฝึกเป็นผู้ประเมิน 2) คะแนนจากการประเมินผลงานทั่วไป และพฤติกรรมการสอน ซึ่งอาจารย์นิเทศก์ของคณะศึกษาศาสตร์เป็นผู้ประเมิน 3) คะแนนจาก พฤติกรรมการสอนและการสอนซึ่งอาจารย์นิเทศก์ประจำสาขาวิชาเอกเป็นผู้ประเมิน

ทั้งนี้บัณฑิตนักศึกษาที่จะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4 ได้ จะต้องสอบผ่านรายวิชา ประสบการณ์วิชาชีพครู 1 2 และ 3

6. แนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

การเรียนการสอนในสถาบันการผลิตครูนั้นเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการสร้างบัณฑิตครู ที่เป็นคนดี ครูดี และครูที่ใช้ปัญญาความสามารถตามที่กำหนดไว้ในเจตนารมณ์ ดังนั้น การเรียนการสอนที่พึงประสงค์จึงควรเป็นการเรียนการสอนที่ทำให้ได้บัณฑิตครูที่เป็นผู้มี

ลักษณะดังนี้ ด้านสติปัญญา มีความคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ มีเหตุผล สามารถใช้ภาษาไทยสื่อสารได้อย่างดี ด้านจิตใจ มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างสม่ำเสมอ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างของศิษย์และผู้อื่นได้ มีศรัทธาในการเป็นครู มีจรรยาแห่งวิชาชีพครู ด้านร่างกาย มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์และแข็งแรง สามารถที่จะดำรงตนให้เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและเทคโนโลยี ด้านสังคม มีโลกทัศน์กว้างไกล สามารถประสานสัมพันธ์ และปรับตัวได้ในชุมชนที่ต้องปฏิบัติการ มีความตระหนักและรับผิดชอบต่อสังคม ด้านอาชีพ มีความรู้อย่างลุ่มลึกในวิชาที่สอน สามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาปัญญา จิตใจ ร่างกายและสังคมของศิษย์ คิดประดิษฐ์หรือปรับปรุงหลักสูตร สื่อการสอน ทั้งที่เป็นวัสดุและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถสร้างและเลือกใช้เครื่องมือการวัดผล ตลอดจนประเมินผล การเรียนการสอนอย่างเหมาะสม และการที่จะพัฒนาบัณฑิตครูให้มีลักษณะดังกล่าวต้องมีการปฏิรูปการเรียนการสอนที่ครอบคลุมตลอดกระบวนการตั้งแต่หลักสูตรและการบริหาร หลักสูตรการฝึกหัดครู กระบวนการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู การใช้สื่อการเรียน การสอน การจัดแหล่งวิทยาการ การวัดและประเมินผล การสร้างเสริมเครือข่ายการเรียนรู้ ตลอดจนการติดตามการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2538 : 39)

ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนดังกล่าว การพัฒนากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความสำคัญที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้จากครูที่เป็นแบบอย่างที่ดีในโรงเรียนและชุมชน สำหรับแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อการปฏิรูปการเรียนการสอนด้านนี้มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2538 : 44-45)

- 1) ให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันฝึกหัดครู หน่วยงานใช้ครู โรงเรียน และชุมชนในการจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้แก่นิสิตนักศึกษาครู โดยการประชาสัมพันธ์ และสร้างจิตสำนึกให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้เห็นความสำคัญว่าการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างครูดี โดยให้ถือว่าเป็นภาระหน้าที่ร่วมกัน
- 2) ให้มีการเพิ่มระยะเวลาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มากขึ้นและใช้กระบวนการ และวิธีการที่หลากหลายที่มุ่งเน้นความเป็นครูให้เกิดขึ้นในตัวนิสิตนักศึกษาครู นอกเหนือจากการสร้างทักษะและ ความเชี่ยวชาญในการสอน
- 3) ให้มีการคัดเลือกครูในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ในการสอน เป็นครูต้นแบบหรือครูดีเด่น เพื่อเป็นครูที่เล็งให้แก่นิสิตนักศึกษาครู โดยได้รับเกียรติแต่งตั้งเข้าร่วมโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสามารถนำภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นผลงานทางวิชาการเพื่อใช้ขอเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ

อีกทั้งให้ได้รับเกียรติเป็นอาจารย์พิเศษไปสอนในสถาบันฝึกหัดครูโดยมีค่าตอบแทนพิเศษ

4) ให้มีอาจารย์ที่เลี้ยงทางวิชาการในสถาบันฝึกหัดครูเพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ และออกไปทำงานร่วมกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และชุมชนอย่างใกล้ชิด โดยอาจารย์ที่เลี้ยงทางวิชาการต้องคัดเลือกเป็นพิเศษจากอาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถและเป็นครูต้นแบบที่ดี ทั้งนี้จะต้องมีระบบการบำรุงขวัญเป็นพิเศษ

5) โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรเลือกจากโรงเรียนในท้องถิ่นที่มีโรงเรียนสาธิตเท่านั้นโดยสถาบันฝึกหัดครูควรไปดูแลอย่างใกล้ชิด

6) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตนักศึกษาครู ควรมุ่งเน้นการออกไปอยู่ที่โรงเรียน (School Base) เพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพจริงและให้นิสิตนักศึกษาครูจัดทำโครงการศึกษาสภาพชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตของคนในชุมชนและท้องถิ่นที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตั้งอยู่ นอกเหนือจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งนี้ให้ผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ในชุมชนและท้องถิ่นเป็นที่ปรึกษา

7) ให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูมีดังนี้

สำเริง ประเสริฐสุข (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิเคราะห์การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันฝึกหัดครูในกรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่าสถาบันฝึกหัดครูทุกแห่งเห็นว่าการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นงานสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของการฝึกหัดครู วิทยาลัยครูและคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ มีโครงสร้างการบริหารงานและระบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูแตกต่างกัน แต่ทุกแห่งมีขั้นตอนและกระบวนการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูคล้ายคลึงกัน คือ มีทั้งการจัดให้นิสิตนักศึกษาสังเกตสถานการณ์จริงในโรงเรียน ฝึกเป็นผู้ช่วยครู ทดลองสอน และขั้นตอนการฝึกสอน ส่วนระบบการประเมินผลมีความแตกต่างกันคือ วิทยาลัยครูใช้ระบบการประเมินผลแบบผ่าน - ไม่ผ่าน โดยไม่มีค่าระดับคะแนน แต่คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ ใช้ระบบการประเมินแบบให้เป็นเกรด

สมบัติ ศุขสิทธิ์ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ เพื่อประเมินการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ โดยเปรียบเทียบความสอดคล้องของสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานการดำเนินงานที่ควรจะเป็นในมิติบริบทของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

ปัจจัยเบื้องต้น สภาพการดำเนิน และสัมฤทธิ์ผลของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู และเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดในการกำหนดลักษณะการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูควรได้เน้นให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะที่จะคิด พิจารณา ไตร่ตรอง แก้ไขปัญหา ควรส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและกลุ่มเพื่อน กระบวนการขั้นตอนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ดำเนินอยู่ในแต่ละชั้นปี กล่าวคือ การศึกษาสังเกต การมีส่วนร่วมและการฝึกเต็มรูปแบบในชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 นั้น ประสบปัญหาในการดำเนินงานวิทยาลัยต่าง ๆ ยังไม่ได้เน้นและให้ความสำคัญกับการปฏิบัติการสอนในห้องปฏิบัติการ (Laboratory Experiences) ก่อนที่นักศึกษาจะออกไปฝึกปฏิบัติการสอนจริงในโรงเรียน สำหรับรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ลักษณะการฝึกนั้นมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียน (การศึกษาสังเกตและมีส่วนร่วม)
- ในชั้นปีที่ 2
2. การเตรียมประสบการณ์วิชาชีพครูในห้องปฏิบัติการ (โดยเน้นเรื่องทักษะการสอน และรูปแบบการสอน) ในชั้นปีที่ 3
3. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบในโรงเรียน (1 ภาคการศึกษา)
- ในชั้นปีที่ 4
4. การเสริมประสบการณ์วิชาชีพครู (หลังจากนักศึกษาได้ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในขั้นตอน 3 แล้ว) และประเมินผลการฝึกในขั้นตอนที่ 1 และ 2 พิจารณาแบบผ่าน - ไม่ผ่าน ส่วนในขั้นตอน 3 เป็นค่าระดับคะแนน ก ข ค ง

นอกจากนี้ ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักศึกษาครู และพบว่ารูปแบบในการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาครูควรประกอบด้วยเนื้อหาสาระของการพัฒนาและวิธีการจัดกิจกรรมพัฒนา คุณลักษณะและลักษณะที่สมควรพัฒนา 4 ด้าน คือ เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อวิชาชีพครู สภาพแวดล้อมทางวิชาการ พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนกลุ่มวิชาการศึกษาหรือกลุ่มวิชาชีพครู และกิจกรรมที่ส่งเสริมวิชาการ สำหรับรูปแบบการพัฒนาเจตคติของนักศึกษาครูที่มีต่อวิชาชีพครูมีรายละเอียดดังนี้ เนื้อหาสาระควรประกอบไปด้วย 1) การเลือกประเพณีปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมต่อการพัฒนาวิชาชีพครู 2) การพัฒนาความเชื่อที่ดีของนักศึกษาที่มีต่อวิชาชีพครู และ 3) การพัฒนาความรู้สึกที่ดีของนักศึกษาที่มีต่อวิชาชีพครู และในการจัดกิจกรรมการพัฒนาควรกระทำดังนี้ 1) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู 2) การประชุม

เชิงปฏิบัติการด้านการฝึกทักษะจำเป็นที่ส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู 3) การแสดงบทบาทสมมติ 4) การใช้สถานการณ์จำลอง 5) การสาธิต 6) การเชิญวิทยากรมาบรรยาย 7) การศึกษากรณีตัวอย่าง 8) การศึกษาดูงาน และ 9) การฝึกโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์

ส่วนรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์กลุ่มวิชาชีพครูควรมีเนื้อหาสาระประกอบด้วย 1) การเตรียมการสอน 2) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน 3) การเสนอเนื้อหา 4) แรงจูงใจและการเสริมแรงทางการเรียน 5) การประเมินผลการสอนและการเรียน 6) คุณลักษณะส่วนตัว 7) การควบคุมวินัย 8) คุณภาพของภาษาและเสียง และ 9) การกำหนดงาน และในการจัดกิจกรรมการพัฒนาคควรกระทำดังนี้ 1) การสัมมนาปัญหาการเรียนการสอน 2) การจัดประชุมเชิงวิชาการด้านการเรียนการสอน 3) การศึกษากรณีตัวอย่างผู้สอนดีเด่น 4) การฝึกโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์ 5) การใช้สถานการณ์จำลอง 6) การจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้น 7) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 8) การศึกษาดูงาน 9) การเชิญวิทยากรมาบรรยาย และ 10) การแสดงบทบาทสมมติ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ของหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนในปัจจุบันและที่เคยสอนรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ของหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 40 คน และนิสิตชั้นปีที่ 4 ของคณะศึกษาศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2540 ในสาขาวิชาการประถมศึกษา ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาไทย การแนะแนว วิทยาศาสตร์(คณิตศาสตร์) ศิลปศึกษา และดุริยางค์(ไทย -สากล) จำนวน 256 คน และใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รวม 296 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของ กระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายการผลิตครูในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540 - 2544)

2.2 ศึกษาการประเมินแบบ Phi Delta Kappa และกำหนดการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูเป็น 4 ด้าน คือ โครงสร้างของกลุ่มวิชา เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

2.3 สร้างแบบสอบถาม ประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตร การศึกษบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านโครงสร้างของ กลุ่มวิชาจำนวน 8 ข้อ ด้านเนื้อหาวิชาจำนวน 9 ข้อ ด้านกระบวนการเรียนการสอนจำนวน 14 ข้อ ด้านการประเมินผลจำนวน 10 ข้อ รวม 31 ข้อ และคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบ แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในแต่ละด้าน

ผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนนคำตอบเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนน	3	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน	2	หมายถึง	ดี
คะแนน	1	หมายถึง	ควรปรับปรุง

2.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับอาจารย์และนิสิตนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 58 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ได้ค่า ความเชื่อมั่น (Reliability) ที่ระดับ .9365

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขออนุญาตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยมอบหมายผู้ช่วยวิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและรวบรวมแบบสอบถาม คืนจากอาจารย์และนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แบบสอบถามคืนจากอาจารย์จำนวน 37 ฉบับ และนิสิตจำนวน 165 ฉบับ รวม 202 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อคำถาม ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ใช้วิธีการจัดหมวดหมู่ และแจกแจงความถี่

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (The Statistic Package for the Social Sciences)

เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน

1. ถ้าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูสูงเท่ากับ หรือสูงกว่า 2.00 ถือว่าอยู่ในระดับดี

2. ถ้าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูต่ำกว่า 2.00 ถือว่าอยู่ในระดับควรปรับปรุง

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน

5.1.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean)

5.1.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) (Cronbach. 1984 : 161)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา เนื้อหาวิชา
กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจาก
การตอบแบบสอบถามของอาจารย์และนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2540
แบบสอบถามส่งไป 296 ฉบับ ได้รับคืนและมีความสมบูรณ์เป็นจำนวน 202 ฉบับ คิดเป็น
ร้อยละ 68.24 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นอาจารย์จำนวน 37 คน และนิสิต
จำนวน 165 คน

ในการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS
(The Statistic Package for the Social Sciences) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู จากแบบสอบถาม
ที่เป็นข้อคำถาม คณะผู้วิจัยนำเสนอค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับ
ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตในการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านโครงสร้าง
ของกลุ่มวิชา เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล โดยรวมและ
เป็นรายด้านดังแสดงในตาราง 1-5

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิต
ในการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมและเป็นรายด้าน

การประเมิน กลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู	อาจารย์ (N = 37)			นิสิต (N = 165)		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. ด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา	1.77	0.36	ควรปรับปรุง	1.88	0.45	ควรปรับปรุง
2. ด้านเนื้อหาวิชา	1.83	0.48	ควรปรับปรุง	1.98	0.36	ควรปรับปรุง
3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	1.79	0.46	ควรปรับปรุง	1.99	0.34	ควรปรับปรุง
4. ด้านการวัดและประเมินผล	1.88	0.39	ควรปรับปรุง	2.06	0.38	ดี
รวม	1.81	0.36	ควรปรับปรุง	1.98	0.28	ควรปรับปรุง

จากตาราง 1 พบว่าอาจารย์ประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมทั้ง 4 ด้านในระดับควรปรับปรุง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับควรปรับปรุง ตามลำดับดังนี้ ด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา ($\bar{X} = 1.77$) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ($\bar{X} = 1.79$) ด้านเนื้อหาวิชา ($\bar{X} = 1.83$) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 1.88$)

นิสิตประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมทั้ง 4 ด้านในระดับควรปรับปรุง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านิสิตประเมินด้านการวัดและประเมินผลว่ามีความเหมาะสมในระดับดี ($\bar{X} = 2.06$) ส่วนด้านอื่นๆ ควรปรับปรุง คือ ด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา ($\bar{X} = 1.88$) ด้านเนื้อหาวิชา ($\bar{X} = 1.98$) และด้านกระบวนการเรียนการสอน ($\bar{X} = 1.99$)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิต
ในการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา

ลำดับ	รายการประเมิน	อาจารย์			นิสิต		
		$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1.	จำนวนหน่วยกิตของกลุ่มวิชา ประสบการณ์วิชาชีพครูทั้ง ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวม 9 หน่วยกิต	2.08	0.60	ดี	2.06	0.60	ดี
2.	การกำหนดให้เรียนภาคทฤษฎี 3 รายวิชา รวม 3 หน่วยกิต	1.86	0.60	ควรปรับปรุง	1.99	0.65	ควรปรับปรุง
3.	การกำหนดให้ปฏิบัติงานการ ฝึกสอนและ/หรือฝึกงานในโรง เรียน จำนวน 6 หน่วยกิต	2.28	0.31	ดี	2.12	0.65	ดี
4.	การกำหนดให้เรียนรายวิชา ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 1 จำนวน 1 หน่วยกิต	1.58	0.55	ควรปรับปรุง	1.72	0.72	ควรปรับปรุง
5.	การกำหนดให้เรียนรายวิชา ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 2 จำนวน 1 หน่วยกิต	1.51	0.56	ควรปรับปรุง	1.76	0.74	ควรปรับปรุง
6.	การกำหนดให้เรียนรายวิชา ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 3 จำนวน 1 หน่วยกิต	1.43	0.55	ควรปรับปรุง	1.75	0.72	ควรปรับปรุง
7.	จำนวนรายวิชาในการเรียน ภาคทฤษฎีมี 3 รายวิชา	1.86	0.54	ควรปรับปรุง	1.96	0.55	ควรปรับปรุง
8.	จำนวนหน่วยกิตของแต่ละราย วิชา ภาคทฤษฎีรายวิชาละ 1 หน่วยกิต	1.54	0.51	ควรปรับปรุง	1.68	0.65	ควรปรับปรุง
	รวม	1.78	0.36	ควรปรับปรุง	1.88	0.45	ควรปรับปรุง

จากตาราง 2 พบว่าอาจารย์ประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชาโดยรวมในระดับควรปรับปรุง ($\bar{X} = 1.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมในระดับดี คือ การกำหนดให้ปฏิบัติงานฝึกสอน และ/หรือฝึกงานในโรงเรียนจำนวน 6 หน่วยกิต ($\bar{X} = 2.28$) และจำนวนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวม 9 หน่วยกิต ($\bar{X} = 2.08$) ส่วนข้ออื่น ๆ ควรปรับปรุง

นิสิตประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชาโดยรวมในระดับควรปรับปรุง ($\bar{X} = 1.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีความเหมาะสมในระดับดี คือ การกำหนดให้ปฏิบัติงานการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานในโรงเรียนจำนวน 6 หน่วยกิต ($\bar{X} = 2.12$) และจำนวนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวม 9 หน่วยกิต ($\bar{X} = 2.06$) ส่วนข้ออื่น ๆ ควรปรับปรุง

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิต
ในการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูด้านเนื้อหารายวิชา

ลำดับ	รายการประเมิน	อาจารย์			นิสิต		
		$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1.	ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา ภาคทฤษฎีของแต่ละรายวิชา	1.81	0.70	ควรปรับปรุง	1.94	0.52	ควรปรับปรุง
2.	เนื้อหาวิชาในแต่ละรายวิชา (ศษ 163, ศษ 263, ศษ 363) เป็นความรู้ที่ทันสมัยเหมาะสม กับสถานการณ์ปัจจุบัน	1.70	0.74	ควรปรับปรุง	1.87	0.59	ควรปรับปรุง
3.	เนื้อหาวิชาของทั้ง 3 รายวิชา สอดคล้องกับความต้องการ และนโยบายในการพัฒนาการ ผลิตครูในยุคปัจจุบัน	1.76	0.76	ควรปรับปรุง	1.85	0.63	ควรปรับปรุง
4.	เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนมี เจตคติที่ดีในอาชีพครู	1.76	0.64	ควรปรับปรุง	2.06	0.63	ดี
5.	เนื้อหาวิชาเสริมสร้างให้ผู้เรียน มีความรู้และทักษะในการเป็นครู	1.97	0.65	ควรปรับปรุง	2.20	0.63	ดี
6.	เนื้อหาวิชาเสริมสร้างให้ผู้เรียน พัฒนาบุคลิกภาพและคุณ ลักษณะที่ดีของการเป็นครู	1.86	0.59	ควรปรับปรุง	2.16	0.62	ดี
7.	เนื้อหาวิชาเสริมสร้างให้ผู้เรียน สามารถออกไปปฏิบัติงานได้	1.84	0.60	ควรปรับปรุง	1.93	0.67	ควรปรับปรุง
8.	เนื้อหาวิชาในแต่ละรายวิชา มีความเหมาะสมกับจำนวน หน่วยกิต	1.64	0.54	ควรปรับปรุง	1.79	0.61	ควรปรับปรุง

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับ	รายการประเมิน	อาจารย์			นิสิต		
		$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
9.	การกำหนดระยะเวลาในการฝึกสอน/ฝึกงานเป็นเวลา 1 ภาคเรียน	2.14	0.63	ดี	2.06	0.69	ดี
	รวม	1.83	0.48	ควรปรับปรุง	1.98	0.36	ควรปรับปรุง

จากตาราง 3 พบว่าอาจารย์ประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านเนื้อหาวิชาโดยรวมในระดับควรปรับปรุง ($\bar{X} = 1.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีความเหมาะสมในระดับดี คือ การกำหนดระยะเวลาในการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานเป็นเวลา 1 ภาคเรียน ($\bar{X} = 2.14$) ส่วนข้ออื่น ๆ ควรปรับปรุง

นิสิตประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูด้านเนื้อหาวิชาโดยรวมในระดับควรปรับปรุง ($\bar{X} = 1.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมในระดับดีคือ เนื้อหาวิชาเสริมสร้างให้ผู้เรียน มีความรู้และทักษะในการเป็นครู ($\bar{X} = 2.20$) เนื้อหาวิชาเสริมสร้างให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพและคุณลักษณะที่ดีของการเป็นครู ($\bar{X} = 2.16$) เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีในอาชีพครู ($\bar{X} = 2.06$) และการกำหนดระยะเวลาในการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานเป็นเวลา 1 ภาคเรียน ($\bar{X} = 2.06$) ตามลำดับ ส่วนข้ออื่น ๆ ควรปรับปรุง

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิต
ในการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูด้านกระบวนการเรียนการสอน

ลำดับ	รายการประเมิน	อาจารย์			นิสิต		
		$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1.	การดำเนินการจัดการเรียนการสอนครบถ้วนตามเนื้อหาวิชาที่กำหนด	1.71	0.67	ควรปรับปรุง	2.04	0.47	ดี
2.	กระบวนการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรักและเจตคติที่ดีในการเป็นครู	1.75	0.69	ควรปรับปรุง	1.92	0.64	ควรปรับปรุง
3.	กระบวนการเรียนการสอนเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะในการเป็นครู	1.92	0.69	ควรปรับปรุง	2.04	0.65	ดี
4.	กระบวนการเรียนการสอนเสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปปฏิบัติงานได้	1.94	0.63	ควรปรับปรุง	2.02	0.58	ดี
5.	วิธีสอนและกิจกรรมในการเรียนการสอนรายวิชา ศษ 163 : ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 1	1.67	0.63	ควรปรับปรุง	1.80	0.66	ควรปรับปรุง
6.	วิธีสอนและกิจกรรมในการเรียนการสอนรายวิชา ศษ 263 : ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 2	1.69	0.63	ควรปรับปรุง	1.81	0.59	ควรปรับปรุง
7.	วิธีสอนและกิจกรรมในการเรียนการสอนรายวิชา ศษ 363 : ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 3	1.76	0.61	ควรปรับปรุง	1.93	.63	ควรปรับปรุง
8.	การใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอนต่าง ๆ ในห้องเรียน	1.53	0.61	ควรปรับปรุง	1.73	0.65	ควรปรับปรุง
9.	การใช้เอกสารประกอบการสอนและเอกสารอื่น ๆ ในการเรียน	1.75	0.60	ควรปรับปรุง	1.93	0.61	ควรปรับปรุง

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับ	รายการประเมิน	อาจารย์			นิสิต		
		$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
10.	การจัดกิจกรรมในการปฐมนิเทศ ก่อนการฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน	1.78	0.72	ควรปรับปรุง	1.93	0.59	ควรปรับปรุง
11.	การจัดกิจกรรมในการสัมมนาหลัง หรือเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการ ฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน	1.83	0.71	ควรปรับปรุง	1.97	0.64	ควรปรับปรุง
12.	กิจกรรมในการฝึกปฏิบัติงาน ขณะออกฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน ในโรงเรียน	1.83	0.70	ควรปรับปรุง	2.07	0.65	ดี
13.	การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือ ของอาจารย์นิเทศก์ขณะที่ผู้เรียน ออกฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน	1.89	0.63	ควรปรับปรุง	2.26	0.64	ดี
14.	การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือ ของอาจารย์พี่เลี้ยงขณะที่ผู้เรียน ฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียน	2.14	0.60	ดี	2.41	0.59	ดี
	รวม	1.79	0.46	ควรปรับปรุง	1.99	0.34	ควรปรับปรุง

จากตาราง 4 พบว่าอาจารย์ประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูด้านกระบวนการเรียนการสอนโดยรวมในระดับควรปรับปรุง ($\bar{X} = 1.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีความเหมาะสมใน ระดับดี คือ การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือของอาจารย์พี่เลี้ยงขณะที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียน ($\bar{X} = 2.14$) ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับควรปรับปรุง

นิสิตประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูด้านกระบวนการเรียนการสอนโดยรวมในระดับควรปรับปรุง ($\bar{X} = 1.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีความเหมาะสมในระดับดี คือ การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือของอาจารย์พี่เลี้ยงขณะผู้เรียนฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียน ($\bar{X} = 2.41$) การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือของอาจารย์นิเทศก์ขณะที่ผู้เรียน

ออกฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน ($\bar{X} = 2.26$) กิจกรรมในการฝึกปฏิบัติงานขณะออกฝึกสอนและ/หรือฝึกงานในโรงเรียน ($\bar{X} = 2.07$) กระบวนการเรียนการสอนเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะในการเป็นครู ($\bar{X} = 2.04$) การดำเนินการจัดการเรียนการสอนครบถ้วนตามเนื้อหาวิชาที่กำหนด ($\bar{X} = 2.04$) และกระบวนการเรียนการสอนเสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปปฏิบัติงานได้ ($\bar{X} = 2.02$) ตามลำดับ ส่วนข้ออื่นๆ ควรปรับปรุง

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิต
ในการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการวัดและประเมินผล

ลำดับ	รายการประเมิน	อาจารย์			นิสิต		
		$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1.	การวัดและประเมินผลการเรียน ภาคทฤษฎีที่มีเกณฑ์กำหนดชัดเจน	1.78	0.53	ควรปรับปรุง	2.02	0.56	ดี
2.	การวัดและประเมินผลการเรียน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ การเรียนการสอน	1.97	0.55	ควรปรับปรุง	2.12	0.49	ดี
3.	การวัดและประเมินผลการเรียน สอดคล้องกับจุดประสงค์ของ แต่ละรายวิชา	1.94	0.47	ควรปรับปรุง	2.14	0.47	ดี
4.	การวัดและประเมินผลการเรียน สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	1.97	0.45	ควรปรับปรุง	2.04	0.53	ดี
5.	การใช้วิธีการวัดและประเมินผล การเรียนภาคทฤษฎี	1.95	0.40	ควรปรับปรุง	2.05	0.53	ดี
6.	การใช้วิธีการวัดและประเมินผล การเรียนภาคปฏิบัติในห้องเรียน	1.89	0.61	ควรปรับปรุง	2.10	0.56	ดี
7.	การวัดและประเมินผลการฝึกสอน และ/หรือฝึกงานมีเกณฑ์กำหนด ชัดเจน	1.92	0.64	ควรปรับปรุง	2.12	0.58	ดี
8.	การใช้วิธีการวัดและประเมินผล การฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน	1.84	0.60	ควรปรับปรุง	2.03	0.58	ดี
9.	การวัดและประเมินผลสามารถวัด ทักษะด้านต่าง ๆ ในการสอนของ ผู้เรียน	1.81	0.58	ควรปรับปรุง	2.04	0.55	ดี

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับ	รายการประเมิน	อาจารย์			นิสิต		
		$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
10.	การวัดและประเมินผลสามารถวัดความรู้ เจตคติ และคุณลักษณะของความเป็นครูของผู้เรียน	1.81	0.52	ควรปรับปรุง	1.93	0.54	ควรปรับปรุง
	รวม	1.88	0.39	ควรปรับปรุง	2.06	0.38	ดี

จากตาราง 5 พบว่าอาจารย์ประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการวัดและประเมินผลโดยรวมในระดับควรปรับปรุง ($\bar{X} = 1.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อควรปรับปรุงเช่นกัน

นิสิตประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการวัดและประเมินผลโดยรวมในระดับดี ($\bar{X} = 2.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีความเหมาะสมในระดับดี ยกเว้น 1 ข้อที่ควรปรับปรุง คือ การวัดและประเมินผลสามารถวัดความรู้ เจตคติ และคุณลักษณะของความเป็นครูของผู้เรียน ($\bar{X} = 1.93$)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด คณะผู้วิจัยได้รวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ และนิสิต ที่มีต่อกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูในด้านต่าง ๆ นำมาแจกแจงความถี่ และนำเสนอผลโดยรวมเป็นรายด้านดังนี้

ด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา

1. ควรเพิ่มจำนวนหน่วยกิตในรายวิชาที่มีการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจาก 1 หน่วยกิต เป็น 2 หน่วยกิต เป็นอย่างน้อย ($F = 35$)
2. ควรเพิ่มจำนวนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูเป็น 12 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็นการเรียนภาคทฤษฎี 6 หน่วยกิต และภาคปฏิบัติ 6 หน่วยกิต ($F = 14$)

3. รายวิชา ศษ 363 (ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 3) ควรเพิ่มจำนวนหน่วยกิตและควรได้มีการฝึกปฏิบัติการสอนกับนักเรียนในสถานการณ์จริง 1-2 ครั้ง ก่อนการออกฝึกสอน (F = 5)

4. ควรปรับรวมรายวิชา ศษ 163 (ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 1) และ ศษ 263 (ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 2) เป็นรายวิชาเดียวกันรวมเป็น 2 หน่วยกิต และเริ่มเรียนในชั้นปีที่ 2 เพื่อความพร้อมของผู้เรียน (F = 5)

ด้านเนื้อหาวิชา

1. นิสิตควรออกฝึกสอนในภาคเรียนที่ 1 เพื่อมีโอกาสได้นำปัญหาที่เกิดขึ้นหรือนิสิตประสบระหว่างการฝึกปฏิบัติงานฝึกสอนในโรงเรียนมาปรับปรุงแก้ไขก่อนจบการศึกษาออกไปประกอบอาชีพครู และเพื่อนำสภาพปัญหาที่นิสิตประสบมาเป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป (F = 16)

2. ควรกำหนดระยะเวลาฝึกสอน/ฝึกงานประมาณ 2-3 เดือน หรือครึ่งภาคเรียน เพื่อนิสิตจะได้ใช้เวลามาเสริม ปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ของนิสิตจากการไปฝึกสอน/ฝึกงานในโรงเรียน และเพื่อนิสิตจะได้มีเวลาเตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพต่อไป (F = 11)

3. ควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้ทันสมัยเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน (F = 7)

4. ควรปรับปรุงนิสิตด้านบุคลิกภาพ การวางตัว การแต่งกาย วินัย เช่น เรื่องการตรงต่อเวลา ฯลฯ (F = 5)

5. นิสิตควรได้รับการฝึกฝนด้านต่าง ๆ มากกว่านี้ (F = 5)

6. ควรมีการระบุนวัตกรรมประสงคฺ์ที่ชัดเจนว่านิสิตจะต้องฝึกปฏิบัติงานอะไรบ้างในภาคปฏิบัติของแต่ละรายวิชาเพื่อความเข้าใจตรงกันระหว่างนิสิตและอาจารย์ของโรงเรียนที่นิสิตไปฝึกปฏิบัติ (F = 3)

ด้านกระบวนการเรียนการสอน

1. ควรจัดประชุมสัมมนาระหว่างการฝึกสอน/ฝึกงาน เป็นระยะ ๆ หรือเดือนละครั้ง เพื่อนิสิตจะได้มีโอกาสมาพบอาจารย์และกลุ่มเพื่อนเพื่อแลกเปลี่ยน ปัญหา และวิธีการแก้ไข ปัญหาที่นิสิตประสบจากการไปฝึกสอน/ฝึกงานในสถานการณ์จริง ซึ่งจะได้ประโยชน์มากกว่าการมาพบปะภายหลังการเสร็จสิ้น การฝึกสอน/ฝึกงาน นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการจัดปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศมากกว่านี้ (F = 12)

2. การเรียนการสอนในห้องเรียนกับการปฏิบัติงานในโรงเรียนมีความแตกต่างกัน อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์และอาจารย์ที่เลี้ยงในโรงเรียนควรได้ประสานงานกับด้านข้อมูลว่า

คณะได้สอนอะไรไปบ้างและอาจารย์ที่เลี้ยงควรเสริมในเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งจะทำให้นิสิตได้รับความรู้ครบถ้วนและสมบูรณ์ (F = 10)

3. ควรปรับปรุงการใช้สื่อการสอนและการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอนในห้องเรียนนอกเหนือจากการใช้แผ่นใส รวมทั้งการใช้เอกสารประกอบการสอน (F = 9)

4. ในการฝึกสอนฝึกงาน ควรมีการคัดเลือกอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีคุณภาพ เอาใจใส่ต่อการฝึก ปฏิบัติงานของนิสิต และควรมีอาจารย์นิเทศก์เฉพาะสาขาเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาแก่นิสิตนอกเหนือจากอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ทั่วไป (F = 8)

5. ควรปรับปรุงการฝึกปฏิบัติงานในการเรียนรายวิชาประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 1 2 และ 3 เช่น การได้มีโอกาสเข้าสังเกตการสอนในห้องเรียนจริง การทดลองปฏิบัติการสอนกับนักเรียนจริง เป็นต้น (F = 7)

6. ควรใช้เทคนิควิธีการสอนแบบอื่น ๆ ในห้องเรียน นอกเหนือจากการบรรยาย และกระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาเดียวกันควรมีการปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน กรณีที่มีอาจารย์สอนหลายคน (F = 5)

7. ในการเรียนการสอนรายวิชาประสบการณ์ทางวิชาชีพครู จำนวนผู้เรียนในห้องเรียนมีมาก เกินไป การแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้เล็กลงอาจจะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น (F = 3)

8. ในการฝึกสอนฝึกงาน ควรได้จัดให้นิสิตฝึกปฏิบัติงานเหมาะสมกับลักษณะวิชาเอก เช่น นิสิตวิชาเอกการแนะแนวควรได้ฝึกงาน การฝึกปฏิบัติที่ไม่ได้เป็นไปตามที่เรียนมาทำให้นิสิตสับสนและปฏิบัติงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร (F = 2)

ด้านการวัดและประเมินผล

1. ในการประเมินผล อาจารย์แต่ละคนควรมีเกณฑ์มาตรฐานเดียวกันและแจ้งเกณฑ์ในการประเมินผลการเรียน/การฝึกปฏิบัติงานให้นิสิตทราบอย่างชัดเจน (F = 7)

2. ควรปรับปรุงการวัดเจตคติและคุณลักษณะของความเป็นครูของผู้เรียน วิธีที่ใช้เป็นลักษณะ การวัดความรู้ทางทฤษฎีมากกว่า (F = 3)

3. การวัดและประเมินผลการฝึกสอนฝึกงาน ควรพิจารณาคะแนนจากอาจารย์ที่เลี้ยงเป็นสำคัญ เพราะเป็นผู้ที่ได้ใกล้ชิด ดูแลการฝึกปฏิบัติงาน ได้ทราบพัฒนาการของนิสิตมากกว่าอาจารย์นิเทศก์และ ไม่ควรเน้นความสำคัญที่การสอบสอน แต่ควรให้ความสำคัญที่ผลการปฏิบัติงานรวมทั้งหมดของนิสิต (F = 2)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายและการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคืออาจารย์และนิสิตชั้นปีที่ 4 ของคณะศึกษาศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2540

ในการดำเนินการวิจัย คณะผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 4 ด้าน คือ โครงสร้างของกลุ่มวิชา เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล รวมข้อคำถามจำนวน 31 ข้อ และข้อคำถามปลายเปิด แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น .9365 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอาจารย์ 37 คน และนิสิต 165 คน จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน 202 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 68.24

ในการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (The Statistic Package for the Social Sciences) โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดในการพิจารณาระดับความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูในแต่ละด้านและเป็นรายชื่อ สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ นำมาจัดกลุ่มและแจกแจงความถี่ในแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ของหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สรุปได้ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา อาจารย์และนิสิตประเมินโครงสร้างของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมสอดคล้องกันว่าควรปรับปรุง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทั้ง 2 กลุ่มประเมินตรงกันว่า ข้อที่มีความเหมาะสมในระดับดี คือ การกำหนดให้ปฏิบัติงานฝึกสอนและ/หรือฝึกงานในโรงเรียนจำนวน 6 หน่วยกิต และจำนวนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวม 9 หน่วยกิต ส่วนข้ออื่น ๆ ควรปรับปรุง

2. ด้านเนื้อหาวิชา อาจารย์และนิสิตประเมินเนื้อหาวิชาของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมสอดคล้องกันว่าควรปรับปรุง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อาจารย์ประเมินข้อที่เหมาะสมในระดับดีเพียงข้อเดียว คือ การกำหนดระยะเวลาในการฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน

เป็นเวลา 1 ภาคเรียน ส่วนข้ออื่น ๆ ควรปรับปรุง และนิสิตประเมินข้อที่เหมาะสมในระดับดี หลายข้อ คือ เนื้อหาวิชาเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการเป็นครู เนื้อหาวิชาเสริมสร้างให้ผู้เรียนพัฒนานาคลิกภาพและคุณลักษณะที่ดีของการเป็นครู เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีในอาชีพครู และการกำหนดระยะเวลาในการฝึกสอนและ/หรือ ฝึกงานเป็นเวลา 1 ภาคเรียน ส่วนข้ออื่น ๆ ควรปรับปรุง

3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน อาจารย์และนิสิตประเมินกระบวนการเรียนการสอนกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมสอดคล้องกันว่าควรปรับปรุง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อาจารย์ประเมินข้อที่เหมาะสมในระดับดีเพียงข้อเดียวคือ การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือของอาจารย์พี่เลี้ยงขณะที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียน ส่วนข้ออื่น ๆ ควรปรับปรุง และนิสิตประเมินข้อที่เหมาะสมในระดับดีหลายข้อคือ การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือของอาจารย์พี่เลี้ยงขณะที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียน การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือของอาจารย์นิเทศก์ขณะที่ผู้เรียนออกฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน กิจกรรมในการฝึกปฏิบัติงานขณะออกฝึกสอนและ/หรือฝึกงานในโรงเรียน กระบวนการเรียนการสอนเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะในการเป็นครู การดำเนินการจัดการเรียนการสอนครบถ้วนตามเนื้อหาวิชาที่กำหนด และกระบวนการเรียนการสอนเสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปปฏิบัติงานได้ ส่วนข้ออื่น ๆ ควรปรับปรุง

4. ด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์ประเมินการวัดและประเมินผลของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูโดยรวมในระดับควรปรับปรุง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อควรปรับปรุงเช่นกัน ส่วนนิสิตประเมินการวัดและประเมินผลโดยรวมและทุกข้อในระดับดี ยกเว้น 1 ข้อที่ควรปรับปรุงคือ การวัดและประเมินผลสามารถวัดความรู้ เจตคติ และคุณลักษณะของความเป็นครูของผู้เรียน

การอภิปรายผล

1. ด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา

การประเมินด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูพบว่าทั้งอาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นสอดคล้องตรงกันว่า จำนวนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูควรมีการปรับปรุง คือ รายวิชา ศษ 163 (ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 1) รายวิชา ศษ 263 (ประสบการณ์วิชาชีพครู 2) และรายวิชา ศษ 363 (ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 3) ทั้ง 3 รายวิชา มีการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จึงควรมีการเพิ่มจำนวนหน่วยกิตเป็นรายวิชาละ

2 หน่วยกิตเป็นอย่างน้อย ส่วนรายวิชา ศษ 463 (การฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน) ยังคงจำนวนหน่วยกิตไว้เท่าเดิมคือ 6 หน่วยกิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายวิชาทั้ง 3 รายวิชาดังกล่าวเป็นรายวิชาที่มีเนื้อหาและการปฏิบัติกิจกรรมในโรงเรียนมาก ระยะเวลาการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาชีพครูที่นิสิตฝึกปฏิบัติในโรงเรียนแต่ละสัปดาห์ใช้เวลานานกว่าที่กำหนดไว้ในโครงสร้างของวิชา เนื่องจากกิจกรรมแต่ละกิจกรรมไม่สามารถจะปฏิบัติให้เสร็จภายในเวลา 1 - 2 ช.ม. (ภาคปฏิบัติ) ได้ ดังนั้นจึงควรจะได้จัดสัดส่วนของเวลาให้มากขึ้น เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตได้ฝึกทักษะวิชาชีพได้เต็มที่ มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติจนสามารถเสริมสร้างให้เกิดความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูได้ ส่วนรายวิชา ศษ 463 (การฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน) จำนวนหน่วยกิต 6 หน่วยกิตต่อการฝึกทั้งภาคเรียน (ภาคปฏิบัติ 12 ชั่วโมง) เป็นเวลาที่เหมาะสมแล้ว

ในส่วนที่อาจารย์และนิสิตประเมินว่ารายวิชาบางรายวิชามีความซ้ำซ้อนกัน ควรที่จะได้รวมรายวิชาเหล่านั้นให้เป็นรายวิชาเดียว โดยกำหนดสัดส่วนของหน่วยกิตให้มากขึ้น นั่นคือรายวิชา ศษ 163 (ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 1) และรายวิชา ศษ 263 (ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 2) เห็นสมควรจะรวมเป็น รายวิชาเดียวกัน มีจำนวนหน่วยกิตอย่างน้อย 2 หน่วยกิต และเสนอให้เรียนในชั้นการศึกษาปีที่ 2 เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีเหตุผลที่เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากรายวิชาทั้ง 2 รายวิชานี้มีลักษณะของโครงสร้างของวิชาใกล้เคียงกันคือ ลักษณะของวิชาเป็นการสังเกตธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดโรงเรียน การช่วยเหลือการทำงานของครูที่โรงเรียน ซึ่งหมายรวมถึงการฝึกทดลองใช้สื่อการเรียนการสอน การช่วยอาจารย์ตรวจแบบฝึกหัด การฝึกสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล และฝึกปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย เป็นต้น ดังนั้นการที่จะรวมเป็นรายวิชาเดียวกันก็ดูจะเหมาะสมดี เป็นการป้องกันการซ้ำซ้อนของรายวิชา และการฝึกปฏิบัติงานของนิสิต แต่ทั้งนี้ต้องขยายระยะเวลาของการเรียนให้มากขึ้น

ในส่วนของการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับชั้นปีในการศึกษา ข้อเสนอแนะให้เริ่มเรียนรายวิชาประสบการณ์ทางวิชาชีพครู ในชั้นปีที่ 2 เพื่อความพร้อมของผู้เรียนเป็นข้อคิดที่สอดคล้องกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูแบบ Internship Model ของมหาวิทยาลัยนิวแฮมป์ไชร์ (University of New Hampshire) ประเทศสหรัฐอเมริกา (Andrew. 1983) ที่จัดโปรแกรมให้นิสิตได้เรียนวิชาประสบการณ์ทางการสอนในชั้นปีที่ 2 โดยในชั้นปีที่ 1 ให้นิสิตได้มีความรู้ภาคทฤษฎีในหมวดวิชาทางการศึกษาทั่วไปก่อนเป็นการปูพื้นฐานการศึกษา ก่อนที่จะเข้าสู่การปฏิบัติทักษะประสบการณ์ทางวิชาชีพที่แท้จริง

2. ด้านเนื้อหาวิชา

การประเมินด้านเนื้อหาวิชาของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูพบว่า อาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องการกำหนดระยะเวลาในการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานในรายวิชา ศษ 463 (การฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน) เป็นเวลา 1 ภาคเรียนว่ามีความเหมาะสมในระดับดี แต่ควรเปลี่ยนแปลงช่วงเวลาในการศึกษารายวิชานี้เป็นการเรียนในภาคเรียนที่ 1 ของทุกปีการศึกษา แทนการเรียนในภาคเรียนที่ 2 ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อที่นิสิตจะได้มีโอกาสนำปัญหาและประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างปฏิบัติการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานในโรงเรียนมาวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกับอาจารย์ผู้สอนแต่ละวิชาเอกก่อนที่จะออกไปประกอบวิชาชีพครู การออกฝึกสอนและ/หรือฝึกงานในภาคเรียนที่ 2 ชั้นปีที่ 4 ทำให้นิสิตไม่มีโอกาสนำสภาพปัญหามาอภิปรายได้ โอกาสที่จะกลับมาพบกับอาจารย์ผู้สอนก็แทบจะไม่มีเวลา ถึงแม้จะมีการสัมมนาหลังฝึกสอนและ/หรือฝึกงานก็เป็นเพียงระยะเวลาสั้น ๆ 1-2 วันเท่านั้น ไม่เป็นการเพียงพอ

สำหรับในด้านการจัดเนื้อหาวิชาในกลุ่มประสบการณ์วิชาชีพครูที่เกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นครูนั้น นิสิตมีความคิดเห็นต่างกับอาจารย์ โดยนิสิตประเมินว่า เนื้อหาวิชามีความเหมาะสมในระดับดีในเรื่อง 1) การเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการเป็นครู 2) การเสริมสร้างให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพและคุณลักษณะที่ดีของการเป็นครู และ 3) เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีในอาชีพครู อาจเป็นเพราะนิสิตได้เรียนภาคทฤษฎี และได้ฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ควบคู่กันไปทุก ๆ เนื้อหาวิชา ช่วยให้นิสิตเกิดการเรียนรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรงด้วย การไปศึกษา สังเกต และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตจึงเข้าใจว่าได้รับความรู้ครบถ้วนทุกเนื้อหาวิชาที่จำเป็นต่อวิชาชีพ แต่อาจารย์ประเมินว่าเนื้อหาวิชาเหล่านี้ควรปรับปรุง อาจเนื่องจากอาจารย์ส่วนมากสอนรายวิชาเหล่านี้มาเป็นเวลานาน มีประสบการณ์ทางการสอนสูง มีความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันจึงมองว่า เนื้อหา ยังคงต้องมีการปรับปรุงเพราะไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก การผลิตครูให้ทันต่อยุคสมัยควรต้องพัฒนาคุณสมบัติของครูให้มีคุณภาพมากขึ้น เนื้อหาต้องเน้นด้านคุณธรรมและจริยธรรมของวิชาชีพเป็นสำคัญ นิสิตต้องได้รับการฝึกปฏิบัติทักษะวิชาชีพครูให้มากพอที่จะทำให้ นิสิตออกไปปฏิบัติงานในสังคม แม้กระทั่งไปเป็นผู้นำในสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินในด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ที่พบว่า ทั้งอาจารย์และนิสิตเห็นควรปรับเพิ่ม

จำนวนหน่วยกิตในกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อที่จะได้มีเวลาฝึกปฏิบัติทักษะวิชาชีพครูให้มากขึ้น

3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน

อาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในการประเมินด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการฝึกสอนในโรงเรียนคือรายวิชา ศษ 463 (การฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน) ว่าอยู่ในเกณฑ์ดีในส่วนที่เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือของอาจารย์ที่เลี้ยงขณะที่นิสิตฝึกปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียน อาจพิจารณาได้ว่าอาจารย์ที่เลี้ยงในโรงเรียนฝึกสอนแต่ละแห่งมีทัศนคติที่ดีต่อการฝึกประสบการณ์ทางการสอนของนิสิต ยินดีช่วยเหลือ จึงเอาใจใส่ และให้คำแนะนำทางการสอนอย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลาที่นิสิตปฏิบัติการสอนในโรงเรียนเป็นเวลา 1 ภาคเรียน นอกจากนั้นโรงเรียนที่กำหนดให้เป็นโรงเรียนฝึกสอนของนิสิตจะเป็นโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกของคณะกรรมการการจัดการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานของคณะศึกษาศาสตร์มาแล้วเป็นอย่างดี จึงมีคุณภาพตามจุดประสงค์ของการส่งนิสิตไปปฏิบัติการฝึกสอน

ในเรื่องการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในระหว่างปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนฝึกสอนนี้ นิสิตประเมินต่างกับอาจารย์ ในส่วนที่เกี่ยวกับตัวอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งนิสิตมีความคิดเห็นว่าการให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือของอาจารย์นิเทศก์ในขณะที่นิสิตออกฝึกสอนและ/หรือฝึกงานอยู่ในเกณฑ์ดีและเหมาะสม แสดงว่านิสิตได้รับความดูแลและได้รับคำปรึกษาจากอาจารย์นิเทศก์สม่ำเสมอ ช่วยพัฒนาบทบาทและทักษะวิชาชีพครู นิสิตเกิดการเรียนรู้ที่นำไปปฏิบัติได้และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อวิชาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู แต่อาจารย์ประเมินว่าตนยังให้คำปรึกษาแนะนำในเรื่องของการปฏิบัติงานสอนของนิสิตไม่เพียงพอต้องมีการปรับปรุง อาจพิจารณาได้ว่าเนื่องจากอาจารย์นิเทศก์มีหลากหลาย อาจารย์แต่ละท่านมีรูปแบบในการนิเทศให้คำปรึกษาแก่นิสิตต่าง ๆ กันไป บางคนก็เข้มงวด บางคนก็ละเลย ปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มที่ ขาดความรับผิดชอบ หรือบางคนก็ไม่สนใจเลย เป็นต้น จึงทำให้อาจารย์เห็นว่าควรปรับปรุงคุณภาพของอาจารย์ผู้ทำหน้าที่ให้คำแนะนำแก่นิสิตในขณะฝึกปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียน

ในส่วนของกิจกรรมในการฝึกปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน นิสิตเห็นว่าเหมาะสมดี กระบวนการเรียนการสอนเป็นการปฏิบัติจริง ๆ ในทักษะวิชาชีพครู ช่วยเสริมสร้างให้นิสิตเกิดความรู้ สามารถปฏิบัติทักษะการสอนได้ดี มีเจตคติและคุณธรรมต่อความเป็นครูที่มีคุณภาพ และกระบวนการเรียนการสอนเช่นนี้เสริมสร้างให้นิสิตสามารถนำความรู้และทักษะไป

ปฏิบัติงานได้ การดำเนินการจัดการเรียนการสอนครบถ้วนตามที่เนื้อหาวิชากำหนดไว้ ทั้งนี้พิจารณาได้ว่านิสิตมีความพึงพอใจในการฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียนภายใต้การแนะนำและให้คำปรึกษาของอาจารย์ เนื้อหาและทักษะที่ได้ปฏิบัติมีประโยชน์ต่อตัวนิสิตเป็นอย่างมาก ในกรณีที่อาจารย์ผู้สอนไม่พอใจกับกระบวนการเรียนการสอนและการดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยมีความคิดเห็นควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาและการฝึกปฏิบัติยังน้อยเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความร่วมมือระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์จากคณะศึกษาศาสตร์ควรจะมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อที่จะได้ช่วยกันพัฒนาการสอนของนิสิตได้ครบถ้วน พิจารณาได้ว่าอาจารย์ต้องการเห็นความร่วมมือระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ของคณะศึกษาศาสตร์ที่ส่งนิสิตไปฝึกปฏิบัติการสอนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ในด้านของการใช้สื่อการสอน เอกสารประกอบการสอน และเทคนิควิธีการสอน ทั้งอาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าต้องปรับปรุง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ค่อยใช้สื่อและเอกสารประกอบการสอน ทั้ง ๆ ที่โดยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูนี้ ตัวอย่างที่ดีหรือแบบอย่างที่ดีเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่นิสิตผู้เรียนจะต้องได้สัมผัส นิสิตจะพัฒนารูปแบบการสอนที่ดีขึ้นมาไม่ได้ถ้าไม่ได้เห็นต้นแบบที่ถูกต้อง โดยเฉพาะในด้านเทคนิคการสอน อาจารย์มักจะใช้การสอนแบบบรรยายเป็นหลัก ทำให้นิสิตเกิดความเบื่อ ขาดความสนใจ และเมื่อนิสิตไปฝึกปฏิบัติการสอนนิสิตก็ใช้เทคนิคการสอนแบบบรรยายเช่นเดียวกัน หากอาจารย์ผู้สอนใช้เทคนิควิธีสอนแบบอื่น ๆ ซึ่งมีอยู่หลากหลาย ย่อมจะช่วยกระตุ้นให้นิสิตได้ฝึกทักษะที่จะคิด พิจารณา ไตร่ตรอง และแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง นับเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างมาก

4. ด้านการวัดและประเมินผล

ในด้านการวัดและประเมินผล จากการประเมินพบว่าอาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ อาจารย์ประเมินว่าในส่วนของการวัดและประเมินผลกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู โดยรวมควรต้องมีการปรับปรุงทุก ๆ ข้อ ในขณะที่นิสิตประเมินว่าอยู่ในระดับดีเกือบทุกข้อยกเว้นเพียงข้อเดียวคือ ในเรื่องของการวัดความรู้ เจตคติ และคุณลักษณะของความเป็นครูของผู้เรียนควรต้องมีการปรับปรุง

เมื่อพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงแล้วอาจเป็นได้ว่า เนื่องจากยังไม่มีเกณฑ์มาตรฐานในการวัดและประเมินผลกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์แต่ละคนต่างก็พัฒนารูปแบบของการวัดและประเมินผลตามที่ตนเองถนัด จึงขาดความชัดเจนในการกำหนดเกณฑ์

และในบางครั้งก็ไม่สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน หรือจุดประสงค์ของกลุ่มวิชา อาจารย์จึงไม่แน่ใจในการวัดและประเมินผลของตนเองว่ามีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้เพียงใด เนื่องจากรายวิชาในกลุ่มประสบการณ์วิชาชีพครูนี้เป็นรายวิชาที่เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาค ทฤษฎี ดังนั้นรูปแบบการวัดและประเมินผลของอาจารย์จะต้องเปลี่ยนจากการตัดสินได้ - ตก มาเป็นการสังเกตุดูพัฒนาการของนิสิตเพื่อพัฒนานิสิตให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ใน หลักสูตร ยิ่งกว่านั้นอาจารย์จะต้องฝึกให้นิสิตรู้จักการประเมินตนเอง เพื่อปรับปรุงและพัฒนา ทักษะการสอนของตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการวัดเจตคติและคุณลักษณะ ของความเป็นครูของนิสิตเป็นส่วนที่ต้องเน้นเป็นพิเศษ เพราะเป็นแกนสำคัญของการพัฒนา ความเป็นครู ด้วยเหตุนี้อาจารย์ควรต้องพัฒนารูปแบบหรือวิธีการวัดและประเมินผลให้เป็น รูปธรรม เป็นมาตรฐานเดียวกันหากเป็นรายวิชาที่มีผู้สอนร่วมกันหลายคน

ส่วนนิสิตประเมินว่าการวัดและประเมินผลรายวิชาในกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู อยู่ในเกณฑ์ดี อาจจะเป็นผลมาจากการที่นิสิตสามารถทำคะแนนในรายวิชาเหล่านี้อยู่ในเกณฑ์ ดีเป็นที่พึงพอใจของนิสิต และเห็นว่าการประเมินผลของอาจารย์ผู้สอนยุติธรรมดีแล้ว เนื่องจาก รายวิชาในกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูนี้มีภาคปฏิบัติ ผลของการปฏิบัติงานของนิสิตซึ่ง ค่อนข้างน่าพอใจ จึงไม่เห็นว่าควรต้องปรับปรุงอย่างไร คิดว่าเหมาะสมดีอยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะ :

1. เนื่องจากกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูทั้ง 4 รายวิชา คือ ศษ 163 (ประสบการณ์ทาง วิชาชีพครู 1) ศษ 263 (ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 2) ศษ 363 (ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 3) และ ศษ 463 (การฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน เป็นรายวิชา ที่ได้ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรปริญญาตรี ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่การปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพครูครั้งล่าสุดเมื่อ พ.ศ.2517 ทางคณะศึกษาศาสตร์ได้ใช้ หลักสูตรนี้ตลอดมาโดยยังมิได้มีการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง ของสังคมและโลก เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายในการผลิตครูตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จึงเห็นควรที่ทางคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตร นี้ จะได้จัดให้มีการประชุมสัมมนา ปรับปรุงโครงสร้างของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้การผลิตบัณฑิตมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น

2. เนื่องจากประสบการณ์วิชาชีพครูนี้ถือเป็นแกนสำคัญสำหรับผู้ที่จะออกไปประกอบ วิชาชีพครู อาจารย์ผู้สอนรายวิชาในกลุ่มนี้ต้องให้ความสำคัญกับรายวิชาเหล่านี้เป็นอย่างมาก

ดังนั้นในระดับเร่งด่วนอาจารย์ผู้ที่เกี่ยวข้องและทำการสอนรายวิชาเหล่านี้ควรจะได้จัดประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาปรับปรุงเนื้อหา ตำราให้ทันสมัย และสนองต่อนโยบายในการพัฒนาครู และควรได้จัดทำเป็นประมวลการสอนที่เป็นมาตรฐานยึดถือปฏิบัติร่วมกัน

3. อาจารย์ผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากการยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลางเป็นการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการประเมินการสอนของอาจารย์เป็นระยะเพื่อปรับปรุงการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อาจารย์ควรเป็นผู้มีความรับผิดชอบสูง เป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงานและความประพฤติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการฝึกปฏิบัติประสบการณ์ทางการสอนนั้น อาจารย์มีความสำคัญต่อพฤติกรรม ความรู้สึก ตลอดจนทัศนคติของนิสิตเป็นอย่างมาก การเป็นแบบอย่างที่ดีให้นิสิตปฏิบัติตามมีความสำคัญ ดังนั้น ทางคณะศึกษาศาสตร์จึงควรให้ความสำคัญกับรายวิชาในกลุ่มประสบการณ์วิชาชีพครู ในการจัดอาจารย์ที่เหมาะสมให้เป็นผู้รับผิดชอบสอนรายวิชาในกลุ่มนี้

4. ควรจัดการประชุมสัมมนาอาจารย์ผู้สอนรายวิชาในกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู และร่วมกันจัดทำเกณฑ์มาตรฐานในการวัดและประเมินผลรายวิชาให้เป็นรูปแบบเดียวกัน โดยมีวิธีการวัดและประเมินผลที่เน้นการสังเกตพฤติกรรมของนิสิตในขณะที่ฝึกปฏิบัติกิจกรรม และศึกษาพัฒนาการของนิสิตด้านทักษะวิชาชีพครู วัดเจตคติและคุณลักษณะของความเป็นครู เน้นการวัดภาคปฏิบัติมากกว่าความรู้ทางทฤษฎี

บรรณานุกรม

การฝึกหัดครู, กรม. กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพุทธศักราช 2529. กรุงเทพฯ :

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2529.

เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย. คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. กรุงเทพฯ :

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.

กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. อาชีพศึกษา : ปรัชญา หลักการ และทฤษฎี. กรุงเทพฯ :

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2538.

เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. การกำหนดแนวทางในการออกไปอนุญาตประกอบวิชาชีพครู.

กรุงเทพฯ : กองมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวง
ศึกษาธิการ, 2537.

เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิจัยติดตามและ

ประเมินผล กองมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวง
ศึกษาธิการ, 2537.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8

(พ.ศ.2540 - 2544). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี, 2540.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครู

และบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี, 2538.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. หลักการและวิธีการการปฏิรูปการฝึกหัดครู

พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2536.

คู่มือและหลักสูตรการศึกษาขั้นปริญญาตรี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2536.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ปีการศึกษา 2537. กรุงเทพฯ :

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ชมพันธุ์ ภูษธร ณ ออยุธยา. การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชาวทหารอากาศ, 2540.

บุหงา วัฒนะ. การนำเสนอรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพเพื่อส่งเสริมเจตคติทางบวกต่อ

วิชาชีพครูของนักศึกษาในวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

- ปทีป เมธาคุณวุฒิ. หลักสูตรอุดมศึกษา : การประเมินและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ประทีป เมธาคุณวุฒิ. ครุศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. “รูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในหลักสูตรครุศึกษา,” ใน เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง รูปแบบหลักสูตรครุศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ กรุงเทพฯ, 2530.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2535.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. เพื่อความผู้นำของครุศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2537.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร. การศึกษานิเทศก์ที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาครู. สกลนคร : คณะวิชาครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร, 2535.
- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. เอกสารสรุปผลการสัมมนาแนวทางในการปรับปรุงการฝึกหัดครูเพื่อพัฒนาวิชาชีพ. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534.
- ศุภวัฒน์ เอ็มโอ. การวิเคราะห์วิชาพื้นฐานทั่วไปในหลักสูตรการฝึกหัดครูพุทธศักราช 2524. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- สมบัติ ศุภสิทธิ์. การพัฒนาแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- สำเร็จ ประเสริฐสุข. การวิเคราะห์การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันฝึกหัดครูในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- อัจฉรา ประไพตระกูล และคณะ. ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2520. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

- Andrew, Michael D. "The Characteristics of Students in a Five - Year Teacher Education,"
Journal of Teacher Education. p.20 - 23, January - February, 1983.
- Calhoun, Calfrey C. and Finch, Alton V. Vocational Education : Concepts and Operations.
(2nd ed.), California : Wadsworth Publishing, 1984.
- Cronbach, Lee J. Essentials of Psychological Testing. 4th. ed. New York : Harper and Row,
1984.
- Henry, Marvin A. "Testing out the Field," in Introduction to Education. p.495 - 518,
edited by Donald E. Orlosky, Ohio : Bell & Howell Company, 1982.
- Taba, Hilda. Curriculum Development : Theory and Practice. New York : Harcourt, Brace,
1962.

บันทึกข้อความ

คณะศึกษาศาสตร์
มศว ประสานมิตร
เลขรับ.....4543
วันที่ 2.7.111.11 7540
เวลา 13.30 น.

ส่วนราชการ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน โพร.121

วันที่ 27 พฤศจิกายน 2540

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คุณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ด้วยภาควิชาหลักสูตรและการสอน โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนานรงค์ หัวหน้าโครงการวิจัย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานิน รุ่งเรืองธรรม ผู้ร่วมโครงการวิจัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและประเมินผลหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความต้องการในการผลิตครูในยุคปัจจุบันและสนองตอบนโยบายการพัฒนาการผลิตครูตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544)

ในการนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลจากความคิดเห็นของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์และ
อาจารย์โรงเรียนสาธิตประสานมิตร(ประถมและมัธยม) ซึ่งเป็นผู้สอนและ/หรือเคยสอนรายวิชาในกลุ่ม
วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู และนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 4

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต

၂၆၂ ဝေဖန်စာအုပ်များ

ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ

54107
1 ()
K. J. Jones

54108
1 ()
K. J. Jones

54109
1 ()
K. J. Jones

27.04.0 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม)
หัวหน้าภาควิชาหลักสูตรและการสอน

ចំណាត់

29 me 40

แบบสอบถาม
โครงการวิจัยเรื่อง
การประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายในการพัฒนาการผลิตครูในยุคปัจจุบัน

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและการเรียนการสอนกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูในด้านโครงสร้างของกลุ่มวิชา เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

[] อาจารย์

[] นิสิต

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความในแบบสอบถามและทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

คะแนน 3 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 2 หมายถึง ดี

คะแนน 1 หมายถึง ควรปรับปรุง

1. โครงสร้างของหลักสูตร

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	ดีมาก	ดี	ควรปรับปรุง
	3	2	1
1. จำนวนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวม 9 หน่วยกิต			
2. การกำหนดให้เรียนภาคทฤษฎี 3 รายวิชา รวม 3 หน่วยกิต			
3. การกำหนดให้ปฏิบัติงานการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานใน โรงเรียน จำนวน 6 หน่วยกิต			
4. การกำหนดให้เรียนรายวิชาประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 1 จำนวน 1 หน่วยกิต			
5. การกำหนดให้เรียนรายวิชาประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 2 จำนวน 1 หน่วยกิต			
6. การกำหนดให้เรียนรายวิชาประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 3 จำนวน 1 หน่วยกิต			
7. จำนวนรายวิชาในการเรียนภาคทฤษฎีมี 3 รายวิชา			
8. จำนวนหน่วยกิตของแต่ละรายวิชาภาคทฤษฎีรายวิชาละ 1 หน่วยกิต			

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

2. เนื้อหารายวิชา

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	ดีมาก	ดี	ควรปรับปรุง
	3	2	1
1. ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาภาคทฤษฎีของแต่ละรายวิชา			
2. เนื้อหาวิชาในแต่ละรายวิชา (ศษ 163, ศษ 263, ศษ 363) เป็นความรู้ที่ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน			
3. เนื้อหาวิชาของทั้ง 3 รายวิชาสอดคล้องกับความต้องการและนโยบายในการพัฒนาการผลิตครูในยุคปัจจุบัน			
4. เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีในอาชีพครู			
5. เนื้อหาวิชาเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการเป็นครู			
6. เนื้อหาวิชาเสริมสร้างให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพและคุณลักษณะที่ดีของการเป็นครู			
7. เนื้อหาวิชาเสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถออกไปปฏิบัติงานได้			
8. เนื้อหาวิชาในแต่ละรายวิชามีความเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิต			
9. การกำหนดระยะเวลาในการฝึกสอนฝึกงานเป็นเวลา 1 ภาคเรียน			

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

3. กระบวนการเรียนการสอน

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	ดีมาก	ดี	ควรปรับปรุง
	3	2	1
1. การดำเนินการจัดการเรียนการสอนครบถ้วนตามเนื้อหาวิชาที่กำหนด			
2. กระบวนการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรักและเจตคติที่ดีในการเป็นครู			
3. กระบวนการเรียนการสอนเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะในการเป็นครู			
4. กระบวนการเรียนการสอนเสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปปฏิบัติงานได้			
5. วิธีสอนและกิจกรรมในการเรียนการสอนรายวิชา ศษ 163 : ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 1			
6. วิธีสอนและกิจกรรมในการเรียนการสอนรายวิชา ศษ 263 : ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 2			
7. วิธีสอนและกิจกรรมในการเรียนการสอนรายวิชา ศษ 363 : ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 3			
8. การใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอนต่าง ๆ ในห้องเรียน			
9. การใช้เอกสารประกอบการสอนและเอกสารอื่น ๆ ในการเรียน			
10. การจัดกิจกรรมในการปฐมนิเทศก์ก่อนการฝึกสอนและฝึกงาน			
11. การจัดกิจกรรมในการสัมมนาหลังหรือเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน			

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	ดีมาก	ดี	ควรปรับปรุง
	3	2	1
12. กิจกรรมในการฝึกปฏิบัติงานขณะออกฝึกสอนและ/ฝึกงานในโรงเรียน			
13. การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือของอาจารย์นิเทศก์ขณะที่ผู้เรียนออกฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน			
14. การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือของอาจารย์พี่เลี้ยงขณะที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียน			

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

